

Under Dusken

STUDENTAVISA I TRONDHEIM NR.05 108. ÅRGANG 05.04.22 - 03.05.22

PLAST OG PENIS

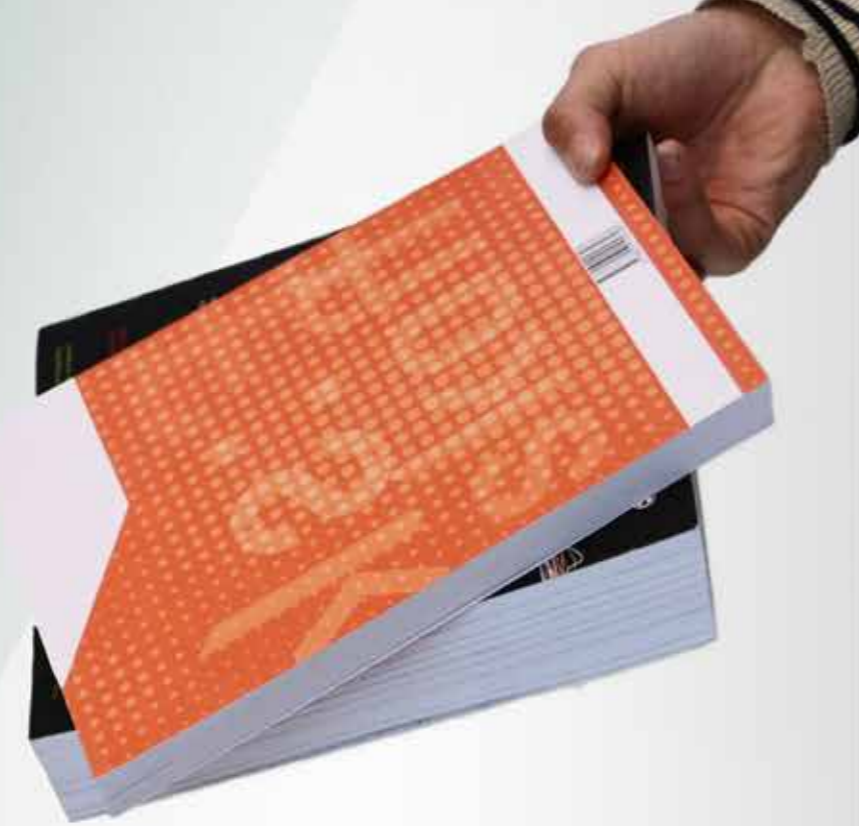
ØKNING I KONFLIKTER PÅ SAMFUNDET – DISSE MÅ HÅNDTERE SAKENE 6
BLOD, SVETTE OG FEKTING 26 | DISSE STUDERER IKKE FOR Å FÅ EN NI-TIL-FIRE-JOBB 32

GRATIS

STUDENT?

MILJØBEVISST?

SKAFF PENSUM BRUKT

Norges største markedsplass for
kjøp og salg av brukt pensum

LES MER PÅ UNDERDUSKEN.NO

6

NYHET:

Siden gjenåpningen har antallet konfliktsaker ved Samfundet økt. Mye av ansvaret ligger på Gjengsjefene.

18

FORBRUKER:

Sjansen for en atomulykke i Ukraina er lav, men skulle uhellet være ute, har Astrid og DSA noen tips til deg som student.

32

REPORTASJE:

På Fotofagskolen og Kunstakademiet i Trondheim dyrker studentene sine store lidenskaper til langt på natt.

40

VINNER AV TARJEI VESAAS' DEBUTANTPRIS:

Novelleforfatteren forteller om inspirasjonskilder og skrivingens utfordringer og begrensninger.

53

MUSIKK DU KAN MØTE PÅ KLUBBEN:

Bli bedre kjent med det vide spekteret av elektronisk musikk som spilles på byen.

REDAKTØR UNDER DUSKEN
Lea Lavland Longva
- Tlf: 90700251
avisredaktor@studentmediene.no

NESTLEDERE UNDER DUSKEN
Ingrid Ekern - Tlf: 41204883
avisredaktor@studentmediene.no

Erlend Gylver - Tlf: 48289258
nettredaktor@studentmediene.no

ANSVARLIG REDAKTØR
STUDENTMEDIENE I
TRONDHEIM AS
Oda Eriksen Haugland
- Tlf: 480 76 827
ansvarligredaktor@studentmediene.no

REDAKSJONSSJEF
Oda Mo Eikefet
redaksjonsjef@studentmediene.no

DAGLIG LEDER
Rasmus Liljeholm Hallan - Tlf: 41232393
dagligleder@studentmediene.no

SALGSSJEF
Linn Holst-Dyrnes
salgssjef@studentmediene.no

NYHETSREDAKTØR
Vilde Marie Steen Angell
nyhetsredaktor@studentmediene.no

NESTLEDER NYHET
Veronica Farshchian
veronicafa@studentmediene.no

DEBATTREDAKTØR
Idunn Sørensen
debattredaktor@studentmediene.no

REPORTASJEREKTAKTØR
Ayne Kifle Assefa Aalen
reportasjeredaktor@studentmediene.no

KULTURREDAKTØR
Guro Underdal Hermansen
kulturredaktor@studentmediene.no

FORSKNING- OG
FORBRUKERREDAKTØR
Britta Benz
foforedaktor@studentmediene.no

SPORTSREDAKTØR
Roar Høiby Brakstad
sportsredaktor@studentmediene.no

MUSIKKREDAKTØR
Øyvind Soldal Rasmussen
musikkredaktor@studentmediene.no

FOTOREDAKTØR
Kristian Marcellus Storehaug
fotoredaktor@studentmediene.no

GRAFISK ANSVARLIG
Sofija Rula Kornhubere
grafisksjef@studentmediene.no

ILLUSTRASJONSSJEF
Kirsti Jacobsen
illustrasjonssjef@studentmediene.no

DESK
Amanda Hytten Bjerknes (sjef), Benedikt Erikstad Javorovic, Idunn Sørensen, Jenny Westrum-Rein, Marte Sæter Ottesen, Cecilie Bjørnsdatter Raustein, Margret Meek, Marthe Bjørva, Sigrid Solheim

GRAFIKERE
Emil Moberg Værnes (5-19), Sondre Gardsteig Kløvfjell (20-37), Jesper Hustad (38-51), Emma Shang Hansen (52-65)

KORREKTUR
Cecilie Bjørnsdatter Raustein (sjef)

FORSIDE
Torstein Olav Eriksen

Begret er fallt og jeg er full

TIPS OSS!

tips@studentmediene.no

ANNONSERE?

salgssjef@studentmediene.no

Under Dusken er et uavhengig organ for studenter i Trondheim, utgitt av Studentmediene i Trondheim AS. Under Dusken blir distribuert gratis i Trondheim, og kommer ut seks ganger i semesteret. Under Dusken arbeider etter god presseskikk i henhold til Vær Varsom-plakaten. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å kontakte redaksjonen.

Under Dusken blir utgitt av Studentmediene i Trondheim som får økonomisk støtte av Velferdstinget i Trondheim og Studentersamfundet i Trondheim, som står uten redaksjonell ansvar.

Miljøtrykksak fra
Trykkpartner AS.

Lisensnr. 241823
Sertifikat nr. 1638

VI HAR NETTSIDE!
Sjekk den ut på underdusken.no

INGRID EKERN
NESTLEDER I UNDER DUSKEN

LEA LAUVLAND LONGVA
REDAKTØR I UNDER DUSKEN

ERLEND GYLVER
NESTLEDER I UNDER DUSKEN

Begeret er fullt, Ola Borten Moe

Reaksjonene lot ikke vente på seg etter at forsknings- og høyere utdanningsminister Ola Borten Moe rykket ut i Dagens næringsliv søndag 27. mars og varslet motorsagkutt i NTNUs omdiskuterte campusprosjekt, hvor kongstanken er en samling av NTNUs fagmiljøer i Trondheim på Gløshaugen. Borten Moes utspill i denne saken er bare det siste i rekken av eksempler på hvorfor han er uegnet som forsknings- og høyere utdanningsminister.

For å ta dette siste eksempelet først: Ministeren går på akkord med sitt ansvar som minister ved å foreslå et så inngripende kutt i budsjettet rett til media. Det er respektløst overfor ledelsen ved NTNU og de som har brukt mye tid på planlegge prosjektet å få en slik beskjed, tilsynelatende

uten forvarsel, på en søndag. Som styremedlem Ingrid Bouwer Utne sa til Universitetsavisa, så har ministeren gått fra å være nærmest usynlig til tabloid.

For usynlig har Borten Moe vært de knappe seks månedene han har vært studentenes minister. De gangene han har uttalt seg om studentene han representerer, har han ikke akkurat kommet med gledelige nyheter.

24. oktober i fjor, rett etter at han tiltrådte som minister, svarte Borten Moe kontant nei på spørsmålet om regjeringen ønsket å øke studielånet fra 126 000 til 160 000. Dette til tross for at Senterpartiet i valgkampen lovet å øke studentenes kjøpekraft. Borten Moe økte riktig nok støtten til studenter med

barn, men dette grepet innfrir så klart ikke valgloftet. Myndighetenes siste inflasjonsanslag for 2022 er 3,3 prosent, og det er betydelig fare for at den totale prisveksten i 2022 blir langt høyere. En slik utvikling gjør det i hvert fall umulig å leve på studielånet i framtiden, hvis Borten Moe fortsatt er like lunken til å øke støtten.

Studentene og universitets- og høyskolesektoren fortjener bedre. Vi fortjener en minister som faktisk bryr seg og har troen på dem han skal representere. En minister som ikke svarer «det er bare å jobbe ved siden av» når behovet for økt studiestøtte melder seg. Så langt får vår forsknings- og høyere utdanningsminister stryk-karakter.

ILLUSTRASJON: Siri Frøystein

Gjengsjefene på Samfundet: – Dette vervet er ikke for alle

Etter gjenåpning har Samfundet hatt flere konflikter enn vanlig. Dette er de som må håndtere dem.

TEKST: Vilde Marie Steen Angell og Dina Bovim
FOTO: Vilde Marie Steen Angell
ILLUSTRASJON: Victoria Stenshagen

KAN STRAFFE, VIL STØTTE: Samfundets styre kan straffe medlemmer, men også støtte ved å sette medlemmet i kontakt med Sit, advokat eller psykolog.

Hanne Mortensen Rustad er 23 år, lektorstudent ved NTNU og gjengsjef i Markedsføringsgjengen (MG) på Studentersamfundet. Etter kun ett år som frivillig fikk hun mulighet til å ta over gjengsjefrollen, et verv hun tok over etter jul.

– Det er veldig gøy å få tilliten så tidlig, og å få muligheten til å ta på seg et større verv. Så jeg har trivdes veldig godt med det så langt, forteller Rustad.

Rustad har erfaring fra ISFiT, men forteller at vervet som gjengsjef er et stort ansvar. Som ny er det ikke alltid like lett å vite hvordan man skal og bør håndtere ulike situasjoner.

– Det er veldig godt å ha noen å støtte seg på. Jeg har fått veldig god hjelp fra ham som var gjengsjef før meg. I tillegg er det jo slik at alle i gjengen jobber som frivillige, så jeg opplever at det er stor forståelse for at man lur på ting og spør om det, sier Rustad.

Hun forteller at hun også kan lene seg på nestleder, økonomiansvarlig og styret. Erfaringsoverføringen for gjengsjefer starter ved slutten av semesteret før den nye gjengsjefen tar over rollen.

«Gjengsjefhatten» versus «vennehatten»

Det er flere utfordringer knyttet til det å være ung leder på Samfundet. Rustad sier at det å skille mellom å være venn og sjef kan være en utfordring.

– Man er jo mye sammen og kommer veldig tett på alle i gjengen, så det å måtte ta en alvorssamtale eller å følge opp en sak kan være utfordrende. Man må bytte på å ha på seg «gjengsjefhatten» og «vennehatten», sier Rustad.

Baksida er et lavterskel samtaletilbud på Samfundet. Hver gjeng og seksjon har en baksidekontakt, og det er til en hver tid mellom 100 og 200 baksidekontakter på Samfundet. Disse personene har taushetsplikt, men kan få støtte fra Samfundets to baksideansvarlige i Gjengsekretariatet (GS). Alle baksidekontakter har frivillige verv på Samfundet og blir kurset av Sit.

Rustad forteller at hun har fått opplæring i håndtering av personalsaker gjennom erfaringsoverføringen, i tillegg til at hun har tilgang på en ressurside med oversikt over hvem man skal kontakte i ulike situasjoner. Selv om Rustad mener at hun har de ressursene hun trenger tilgjengelig, er det et stort ansvar.

– Personalansvar er noe man må ta veldig på alvor. Som gjengsjef er det noe man må tenke på til enhver tid, enten om det er en mandag formiddag eller på fest en sen lørdags kveld, sier hun.

Rustad ønsker at det skal være lavterskel for å ta kontakt om det er noe som plager en, og at det er mange på Samfundet man kan prate med.

– Man kan snakke med gjengsjef, baksida eller folk utenfor gjengen. Det er viktig at man finner noen å prate med om man trenger det, og den personen trenger ikke være meg, bare fordi jeg er gjengsjef, sier hun.

Rustad har opplevd at baksidesystemet fungerer godt, og at baksida er tilgjengelig for både store og små ting man har på hjertet.

– Jeg tror ikke det er selve systemet som er utfordringen, men heller at man er nødt til å kommunisere hvilke muligheter man har til for eksempel å varsle eller hvem man kan snakke med, sier Rustad.→

VENN ELLER SJEF: Hanne Rustad forteller at det kan være vanskelig å skille mellom det å være venn og leder i gjengen på Samfundet.

En spennende opplevelse

Etter ett semester med studier meldte Kristoffer Meggelæ Pedersen seg inn i Kafé- og serveringsgjengen (KSG) på Samfundet. Siden det har han vært bartender, personalsjef og gjengsjef for gruppa. Nå er han ferdig med ledervervet, men sitter igjen med mange gode opplevelser.

– Det var veldig givende og utrolig gøy. Det er jo en gjeng på over 300 medlemmer, så jeg har opplevd mye forskjellig, og det har blitt krevd mye av meg. Jeg jobbet blant annet tett med styret og funksjesjefene for å gi gjengen det den trengte.

Pedersen forteller at han har tatt med seg erfaringer på godt og vondt. Gjennom gjengsjefvervet lærte han å samarbeide med folk med ulike meninger, verdier og måter å arbeide på.

– Jeg har lært veldig mye om hvordan man skal lede en frivillig gjeng. Din hovedoppgave er jo blant annet å gi de andre i gjengen det som trengs for at de skal være gode ledere for sin egne interne grupper, sier han.

Pedersen forteller at det lett kan oppstå konflikter i større grupper. Likevel understreker han at uenigheter og diskusjon også kan føre til gode løsninger.

– Jeg har brent veldig for at folk skulle trives, og det krever jo veldig mye når det er en så stor gjeng. Mye handlet om å skape gode rutiner for å hjelpe de som har personalansvaret, forteller han.

Pedersen forteller også om utfordringene som kan oppstå når man håndterer saker om folk man kjenner.

– Et problem man ikke kommer unna, er at du kommer til å være den personen som er nødt til å ta de vanskelige sakene som oppstår i

gjengen. Selv i de sakene som ikke handler om mine beste venner, så kjenner jeg alle ganske godt, sier Pedersen.

En bratt læringskurve

I balansegangen mellom gjengsjef og student trekker Pedersen frem flere utfordringer med de sosiale rollene.

– Det er en vanskelig balanse, spesielt siden man føler man må holde tilbake på sosiale ting. Man må ha en viss integritet og en viss tiltro, og den er det veldig lett å ødelegge om man for eksempel er veldig full, sier han.

Pedersen beskriver også en litt kaotisk start på vervet, med mange nye frivillige som skal ha ansvar for mange.

– Naturligvis blir det da en veldig bratt læringskurve. Baksideturset var et viktig utgangspunkt for å få til jobben, men for min del var det viktigste å ha gode personer man kan støtte seg på.

Uansett hvor godt apparat og kursing du har for å få til jobben, mener den tidligere gjengsjefen at flere ting bare kan læres gjennom erfaring.

– Personalansvar og personalsamtaler er noe man må lære. Det er veldig erfaringsbasert.

ERFARINGSBASERT LÆRING: Kristoffer Pedersen forteller at den viktigste oppgaven som Gjengsjef er å legge til rette for at resten av gjengen skal fungere og trives.

FOTO: Kristian Marcellus Benum

SKAL IVARETA BEGGE PARTER: Samfundet- leder Fredrik Akre forteller at det er viktig at Samfundet ivaretar begge parter dersom det oppstår en konflikt mellom medlemmer på Samfundet.

STOR MEDLEMSMASSE: Med omtrent 16 000 medlemmer kan det oppstå konflikter på Samfundet.

Ifølge Pedersen var personal- og disiplinærsaker de vanskeligste.

– Sakene har sjelden ett riktig svar, og siden det har med personer å gjøre, blir det et dilemma. Man må ta avgjørelser basert på den informasjonen klarer å få fram, forteller han.

– Det er personer som misliker meg

Av og til går disse sakene en annen vei enn ønsket, og det kan føre til ubehagelige situasjoner.

– Jeg har hatt personer og saker som jeg har jobba veldig lenge med, som har endt med at personen misliker meg veldig kraftig. Det er synd, men det er jo noen som må gjøre det. Jeg mener det er riktig at den som har fått tiltroen til å være gjengsjef, er den som må gjøre drittarbeidet, sier Pedersen.

Han ønsker å rose KSG for hvordan de løser slike saker.

– I KSG har vi det slik at gjengsjef tar seg av så mye som mulig innad i gjengen. For eksempel for kortmisbruk, dårlig stemning eller arbeidsmiljø. Det er bra at gjengsjef tar tak i problemene tidlig, sånn at det ikke eskalerer.

Selv om Pedersen synes at Styret på Samfundet gjør en god jobb, mener han at systemet kunne vært mer transparent. Han tror mange medlemmer ved

Samfundet ikke vet hvordan systemene fungerer og på hvilke nivåer saker blir håndtert. Det kan være negativt for den tilliten medlemmene har til Styret.

– Jeg tror litt mer gjennomsiktighet hadde vært bra, for det er ikke mange som vet hva som egentlig skjer blant de som tar beslutninger på Samfundet. Folk kan få feil inntrykk av avgjørelsene som blir tatt, selv om det er gode grunner til det som de fleste ikke vet om.

Leder Fredrik Akre ved Studenter-samfundet sier at det kan være utfordrende å dele mye om Styrets arbeid, blant annet fordi arbeidsmiljøloven legger begrensninger for hvor mye man kan dele om disiplinærsaker.

– Vi har flere tiltak for å gjøre systemet mer transparent. Ved utestenging vil gjengsjefen til vedkommende bli informert om avgjørelsen og bakgrunnen for den. Dette sendes også til andre nøkkelpersoner, deriblant Rådet, som er Styrets kontrollorgan. De ser til at Styret ikke gjør noe de ikke har lov til, sier Akre.

Samfundetlederen forteller at den som mottar straffen kan anke saken, slik at den blir tatt opp til ny behandling av Rådet. Straffene som blir gitt, leses opp anonymisert i Storsalen, slik at

medlemmene har en viss kontroll på Styrets arbeid.

Opphopede konflikter

Akre forteller at mye av personalansvaret på Samfundet ligger på gjengsjefene.

– Gjengsjefene har et stort ansvar, og det er masse de må ordne og fikse. Men så er de også bare mennesker. Ofte er det de mest engasjerte som får ekstra belastninger, sier Akre.

Etter gjenåpningen beskriver Akre at det har vært flere konfliktsaker enn vanlig, noe som kan legge press på gjengsjefene.

– Folk har vært i gjenger i to år, og nå skal de plutselig jobbe sammen og dra på fest sammen. Da har saker som egentlig har skullet komme over en toårig periode, kommet opp nå, veldig opphopet, sier Akre.

Akre anerkjenner at dette har blitt en stor belastning for noen gjengsjefer på Samfundet.

– Det har synliggjort hvor vi trenger å jobbe videre, og det har vist at gjengsjefene trenger et bedre system. Dette er en prosess vi arbeider med på Samfundet nå, forteller han.→

Et lavterskel samtaletilbud

I en organisasjon som Samfundet, med en stor og mangfoldig medlemsmasse, vil det kunne oppstå konflikter mellom medlemmene. Akre forteller at baksida er det viktigste systemet for å fange opp personalsaker på Samfundet.

– Det er i baksida vi har mest folk, det er der vi satser. Jeg mener at samtalerne vi har der, er mye viktigere enn samtalerne vi har i Styret og i disiplinærsammenheng, sier Akre.

Baksida er et samtaletilbud som består av frivillige i hver gjeng og seksjon på Samfundet. Baksidekontaktene skal være et alternativ til gjengsjef, leder eller personalleder om man trenger noen å snakke med.

– Det er mellom 100 og 200 baksidekontakter på Samfundet, fordelt mellom alle gjenger og seksjoner. Formålet er at det skal være et lavterskel samtaletilbud, slik at alle har noen å snakke med, sier Akre

Alle baksidekontakter har taushetsplikt, men om det blir behov for mer støtte, kan de lene seg på

Samfundets to baksideansvarlige som sitter i Gjengsekreterariatet.

Akre forteller at samtaleordningen er viktig fordi det ofte ikke er straff som er det beste tiltaket når folk havner i konflikt. For eksempel kan det være vanskelig å straffe saker som ikke har opphav på Samfundet.

– Jeg er av den oppfatning av at man bruker straff som en litt enkel løsning på et vanskelig problem. Når folk er kjipe og gjør kjipe ting, er det ofte noe som ligger bak. Det kan gjøre saker veldig kompliserte, sier han.

Akre forteller at Styret ikke bare utøver straff i vanskelige saker, men også fungerer som et støtteorgan for medlemmene sine.

– Samfundet har tett kontakt med Sit, som blant annet kurser baksidekontaktene og tilbyr samtaler til studenter som har det vanskelig. I tillegg kan Samfundet sette medlemmer i kontakt med advokat og psykolog. Vi ønsker ikke nødvendigvis å straffe medlemmene våre, men å bidra for å løse konflikten, sier Akre.

SAMTALETILBUD FOR MEDLEMMENE: Baksida på Samfundet er et lavterskel samtaletilbud som medlemmene kan benytte seg av.

FOTO: foto.samfundet.no

UTFORDRENDE: Dag Herrem tror det kan være utfordrende for unge studenter å lede store gjenger på Samfundet.

Vanskelig å skille mellom private og Samfundsrelaterte saker

Akre sier at det kan være vanskelig å skille ut hvilke saker Samfundet er ansvarlige for.

– Det er ikke alltid avgjørelsene blir akseptert av de som er direkte involvert, og det er ikke så rart, selvfølgelig.

Samfundetlederen sier at en av de største utfordringene er å skille mellom saker som er private og saker som ligger under Samfundets ansvar.

– Det er veldig tydelig at Samfundet har et ansvar dersom en frivillig utsettes for noe mens han eller hun er satt opp på vakt. Andre saker har kanskje bakgrunn i noe personlig og har eskalert mens personene har vært medlem på Samfundet. Det er da det begynner å bli vanskelig, sier Akre.

Det vanskelige skillet mellom private saker og Samfundsrelaterte problemer er en av årsakene til at det i noen saker kan være vanskelig å straffe.

– Vi har 16 000 medlemmer, og jeg har ingen rett til å ha samtaler med alle sammen om privatlivene deres. Vi prøver likevel å involvere oss når det oppstår en konflikt, som en nøytral part, sier Akre.

Som leder er Akre personlig ansvarlig for alle medlemmene på Samfundet.

– Det er veldig viktig at vi ivaretar begge parter i en konflikt. Ofte kan saker oppstå på grunn av en misforståelse, og det er viktig at vi lytter til dem som ønsker å si noe, sier Akre.

– Et ålreit sted å være

Leder Dag Herrem for finansstyret ved Samfundet forteller at disiplinærsystemet brukes når folk har brutt Samfundets regler. Dette kan være saker som vold, brudd på regler, seksuell trakassering eller tyveri. Slike saker er Finansstyrets ansvarsområde. Samfundets Styre kan straffe ved å fjerne medlemsretten eller retten til å være frivillig.

– I løpet av de tolv årene jeg har vært leder i Finansstyret, har jeg bare hatt seks eller sju saker. I utgangspunktet ville man kanskje tenkt seg at det var flere, men det kan ha med reglene våre og hvordan de følges opp. Samfundet skal være et ålreit sted å være, sier Herrem. **UD**

Norge trenger en ny standard for bistand

Det er flaut at vi bare bryr oss det som skjer i Europa.

VILDE MARIE STEEN ANGELL
Nyhetsredaktør i Under Dusken

ILLUSTRASJON: Viktorija Belogradovaite

I over en måned har vi kunnet oppdatere oss på krigen i Ukraina. Store overskrifter, ekstra nyhetssendinger og diskusjon på sosiale medier viser at krigen er noe som opptar oss – eller i hvert fall noe media mener vi burde bryr oss om. Det er bra at vi bryr oss. Kunnskap er makt, og jo mer informasjon vi har om det som skjer, desto mer kan vi bidra eller kjempe mot det. Men hvorfor bryr vi oss ikke like mye om konflikter andre steder i verden?

Mot slutten av mars besluttet den norske regjeringen å gi ekstra stipend til studenter fra Ukraina, Russland

og Hviterussland som oppholder seg i Norge. Dette er et tiltak for å trygge studentene som nå opplever nye psykiske og økonomiske utfordringer. I en rekke land, som Jemen, Palestina og Etiopia, er det nå store humanitære kriser som følge av krig og konflikt. Jeg har likevel ikke hørt noe om at studenter fra disse områdene mottar ekstra stipend som kompensasjon for utfordringene de møter.

Det er lenge siden det har vært krig i Europa, og på flere tidspunkt under krigen i Ukraina har det vært frykt for at konflikten skal eskalere og dra inn Nato. Om Nato blir med i krigen, blir også Norge dratt inn. Kanskje er det derfor vi bryr oss spesielt om nettopp denne krigen. Men krigen i Ukraina er ikke bare en militær konflikt, den er også en humanitær krise. Regjeringen har valgt å gi ukrainske flyktninger kollektiv beskyttelse i Norge. Dette betyr at

ukrainere blir kvotert inn i grupper i Norge, ikke som individer – som er en mye mer tidkrevende prosess. Da flyktningleiren på den greske øya Moria brant ned i 2020, ville Norge hente inn knappe 50 flyktninger. Jeg er fremdeles usikker på om alle disse kom til Norge.

Jeg synes det er bra at Norge har tatt grep raskt for å hjelpe dem som er rammet av krigen i Ukraina. Samtidig må vi passe på at vi gir like mye oppmerksomhet til katastrofer utenfor Europa. Vi kan ikke unnskyldte oss med at disse tingene skjer langt unna og ikke angår oss, eller at «det er mer vanlig» med krig utenfor Europa. Det er mennesker som rammes, og jeg synes ikke vil skal akseptere at noen liv blir verdsatt mindre enn andres. Støttetiltakene som er iverksatt for å hjelpe dem som er rammet av krigen i Ukraina burde være standarden for den hjelpen Norge gir til dem som trenger det.

Studenter blir nedprioritert om vi ikke sier fra

Regjeringen varsler kutt i campusprosjektet til NTNU. Hvor var dette i høstens partiprogram?

FREDRIK ENGELSCHIØN AKRE
Leder ved Studentersamfundet i Trondheim

ILLUSTRASJON: Serena Guler

Arbeiderpartiet mener at innovasjon skal løse klimakrisen, og Senterpartiet vil jobbe for at forskning utgjør en større andel av BNP enn i dag. Åtte dager før valget var partiene på debatt på Samfundet og lovet også der å prioritere høyere utdanning. Dette skjedde ikke.

Jeg forstår ikke hvordan de kan gå til valg på en storstilt satsning på forskning, for så å slå beina under det største universitetsprosjektet i landet.

Om huseiernes landsforbund, NHO eller hytteeierne utsettes for et løftebrudd, så svarer de skarpt og river til seg førstesida av Aftenposten. Det ble stort oppstyr da man ikke kunne dra på hytta da koronapandemien brøt ut. Men studentene som satt værfast i studiebyen og ble bedt om å ikke dra hjem for å unngå smitte, de ble fort glemt.

Vi studentene må selv ta en del av ansvaret for at vi kastes til ulvene når vi ikke tør å si fra. Vi er alltid nyanserte og forsiktige, og derfor er det lett å nedprioritere oss. Vi må jobbe for at studentenes stemme blir hørt, og at vi ikke kuttes fra budsjettet bare fordi det er lettvis.

Jeg gav selv min stemme til venstresiden, men partiloyalitet kan gjøre blind. Det er ikke velgernes jobb å være lojale, men partienes jobb å gjøre seg fortjent til det. I dagens situasjon tar jeg

mye heller en minister fra høyresiden som har troa på forskning.

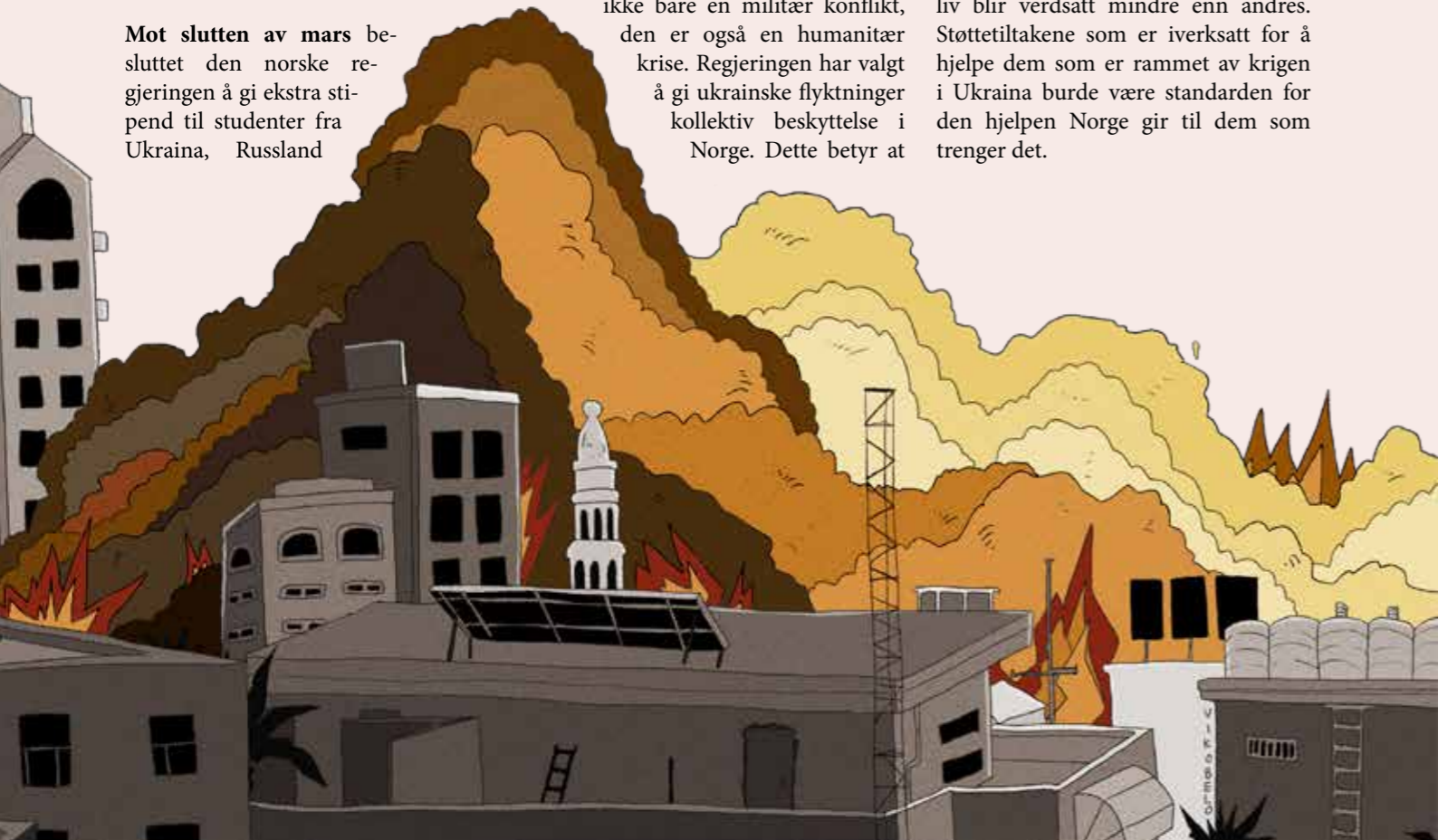
Forrige lørdag ble det lagt frem et forslag på Samfundsmøte om å kreve at kuttene i campusprosjektet stanses, og at Samfundet stiller seg kritiske til Ola Borten Moe sitt arbeid som forsknings- og høyere utdanningsminister. Forslaget fikk stor støtte, men det var ikke tilstrekkelig oppslutning til at det gikk gjennom. Jeg håper likevel dette kan være et steg mot at studentenes stemme høres.

TRE PUNKTER FRA ARBEIDERPARTIETS PARTIPROGRAM:

- «Forskningsløft for klima»
- «Øke andelen offentlige forskningsmidler som brukes på klima og natur, vesentlig.»
- «(Norge trenger en) storstilt satsing på utdanning, forskning og kompetanse. Vi vil trenge flere lærlinger og fagarbeidere, flere som tar etter- og videreutdanning og en sterkere satsing på høyere yrkesfaglig utdanning og forskning»

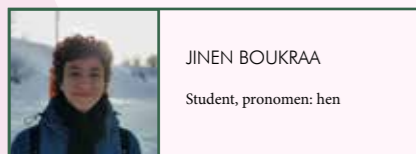
TRE PUNKTER FRA SENTERPARTIET PARTIPROGRAM:

- «Øke basisfinansiering av universitetene og høyskolene.»
- «Universitets- og høyskolesektoren har behov for mer tillit og mindre detaljstyring»
- «Styrke forsknings- og utviklingsarbeidet for å nå målet om at forskning skal utgjøre 3 prosent av BNP innen 2030.»

Å bli tissetrengt offentlig er mitt verste mareritt

Alle burde få muligheten til å føle seg inkludert og sett på studentarenaer, spesielt når det gjelder noe så grunnleggende som å gå på toalettet

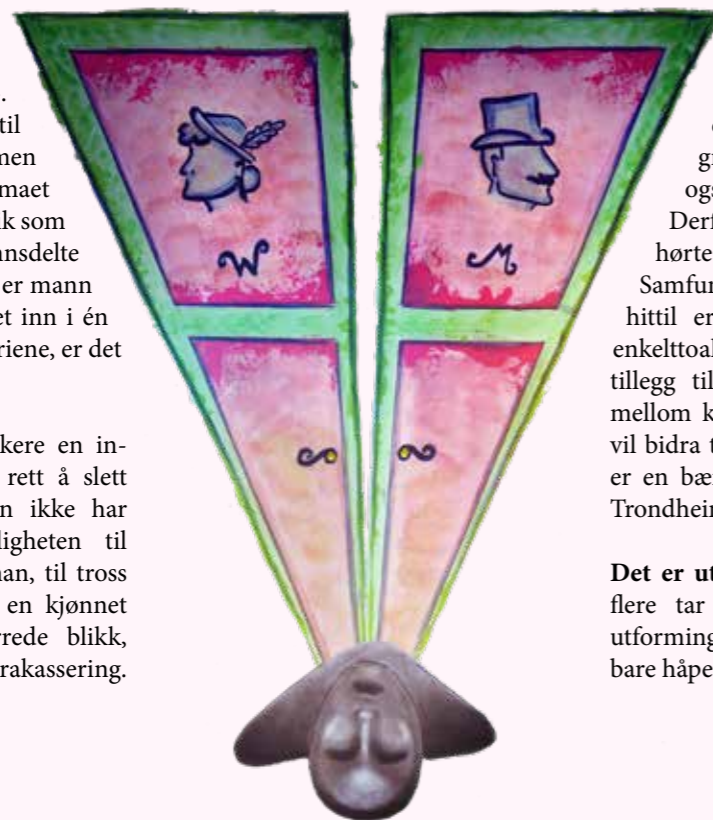
JINEN BOUKRAA
Student, pronomen: hen

ILLUSTRASJON: Eiril Solveig Ugulen

Du snubler ut av storsalen og må sjukt tisse. Det naturlige hadde vært å løpe inn på det første toalettet du finner uten en eneste ettertanke. Når jeg som kjønnskeiv befinner meg i samme situasjon, stopper jeg heller opp og stiller meg selv spørsmålet: «Hvor lenge kan jeg holde meg?».

Du tenker kanskje: «Men det er jo bare å gå på do». Jeg har så innmari lyst til å tenke det, jeg også, men faktum er at dette dilemmaet påvirker meg i stor grad, slik som så mye annet i vårt kjønnsdelte samfunn. Når man verken er mann eller kvinne, og blir presset inn i én av de binære kjønnskategoriene, er det enkelt sagt et mareritt.

Man skal ikke måtte risikere en infeksjon, blærekatarr eller rett å slett å tisse på seg fordi man ikke har den grunnleggende muligheten til å kunne gå på do. Hvis man, til tross for ubehaget, går inn på en kjønnset do, risikerer man forvirrede blikk, stygge kommentarer og trakassering.

Dette da hvis ens kjønnsuttrykk, altså hvordan man presenterer seg selv, ikke samsvarer med det kjønnset doen tilhører.

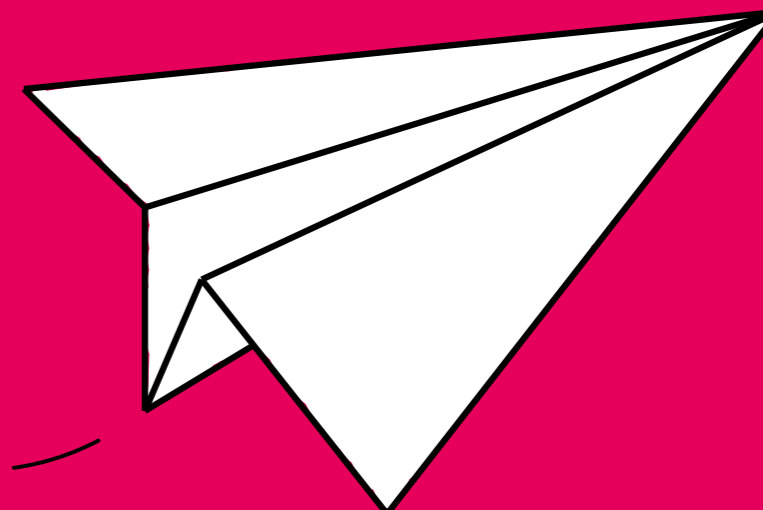
Det har blitt en selvfølge for meg å unngå offentlige toaletter, rett og slett siden de aller fleste er kjønnsdelte. Jeg hadde ikke kjennskap til kjønnsnøytrale toalettalternativer på Samfundet, verken gjennom veivisende skilt eller informasjon på nettsiden. Det var først da jeg tok direkte kontakt om saken, at de informerte om mulighetene.

Slik det er nå, finner man de eneste ukjønnede doene på Strossa. Der er det 20-års grense, og det er dermed ikke tilgjengelig for yngre besøkende. De fleste må jo vente til de blir 20 før de kan nyte sprit på huset, men for oss kjønnskeive er det i tillegg samme aldersgrense for å kunne gå på do. De resterende kjønnsnøytrale mulighetene er handicaptøaltrer. Det er selvfølgelig problematisk at funksjonsfriske mennesker som meg skal okkupere disse doene.

De sjeldne gangene jeg derimot finner kjønnsnøytrale doer i offentligheten, føler jeg en lettelse over at denne grunnleggende rettigheten også oppfylles for kjønnskeive. Derfor ble jeg utrolig lettet da jeg hørte om utformingen av nybygget. Samfundet forteller at planen hittil er å ha flere kjønnsnøytrale enkelttoaletter rundt på bygget, i tillegg til den klassiske inndelingen mellom kjønn. Dette er et tiltak som vil bidra til inkludering, som uten tvil er en bærebjelke for studentmiljøet i Trondheim.

Det er utrolig betryggende at stadig flere tar hensyn til kjønnskeive i utformingen av nye bygg, så kan man bare håpe at flere følger på i fremtiden.

DEBATT: DINE MENINGER PÅ TRYKK

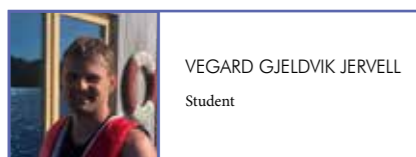
VIL DU SKRIVE TIL UNDER DUSKEN?

**SEND MAIL TIL
DEBATTREDAKTOR@STUDENTMEDIENE.NO**

INNLEGGET MÅ IKKE OVERSTIGE 2500 TEGN, MELLOMROM INKLUDERT.

Trengselen på NTNU svekker kvaliteten

Det primære målet ved NTNU ser ut til å være at man skal være størst, ikke best. Resultatet er en campus hvor det knapt er plass til å spise lunsj.

VEGARD GJELDVIK JERVELL
Student

ILLUSTRASJON: Frida Bjerva

NTNU har lært meg mye, blant annet hvor langt man kommer på et godt renommé. Nå som jeg snart er ferdig, innser jeg at det er studentene som setter NTNU på kartet og ikke motsatt. For la oss være ærlige: Når man skummer fløten av videregåendelever, skulle det bare mangle at man også spytter ut brukbare ingeniører etter fem år. Noe annet ville vært flaut.

Jeg vet ikke akkurat hvem sin idé det var at institusjonen med rykte som det beste tekniske universitetet i Norge absolutt skulle bli størst. Uansett tøffer lokomotivet NTNU videre, uten å stoppe og lure på om vi er på riktig kurs. For sannheten er at vi kan presse 20 000 studenter inn på 10 kvadratmeter per person, vi kan presse dekningsgraden under 20 prosent og legge opp til digitale studier fra soverommet, og vi kan si at masterstudenter må jobbe med «clean desk» (en pen måte å si at vi ikke er verdt en fast pult engang på). Spørsmålet er om vi bør.

NTNU formulerer samfunns målet for samlokaliseringen slik: «NTNU skal ha en robust og fleksibel fysisk infrastruktur som gir gode vilkår for (...) en attraktiv utdanningsinstitusjon (...) på fremragende internasjonalt nivå.»

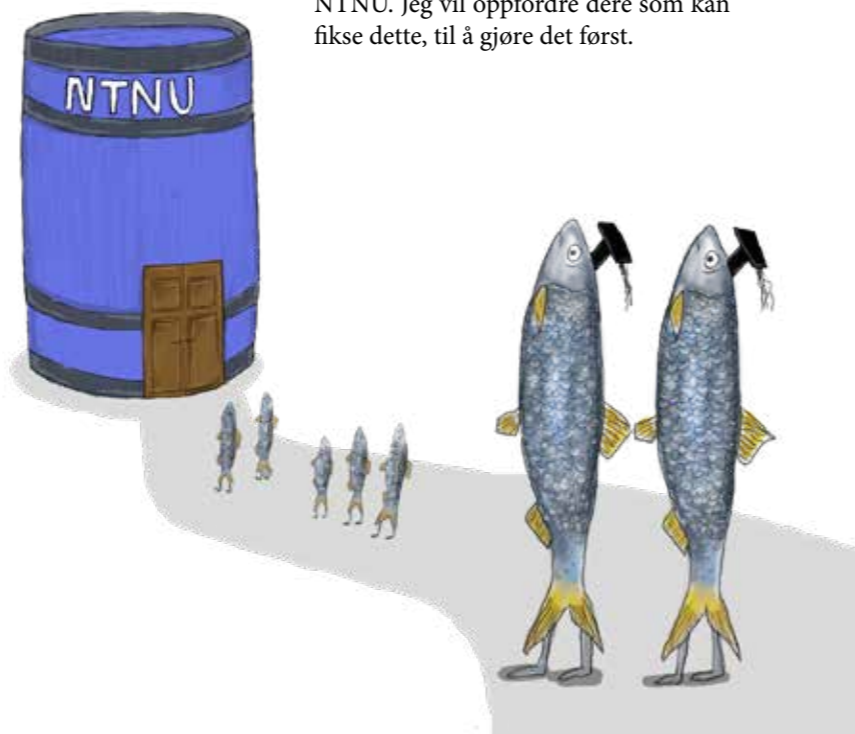
Jeg vil gjerne oppfordre dem som styrer NTNU-maskinen til å gå en runde på Gløshaugen og se om de klarer å finne en «attraktiv utdanningsinstitusjon». Da må man først finne et sted å sitte mens man utdanner seg. Kantinen samt ymse sofaer telles. Støynivå og sittestilling sluttet jeg nemlig å tenke på for et par år siden. Jeg husker første gang jeg så at kantinen var «reservert for spisende mellom 12 og 14». Bør ikke noen varsellamper blinke når man må stenge studerende ute fra det mest støyfylte arealet på campus for at de med pause skal ha et sted å spise?

«**Men du kan** jo reservere grupperom». Nei, ikke alltid. I skrivende stund er det fem rom med plass til mer enn fem personer ledig på Gløshaugen de førstkomende syv dagene mellom 11

og 12. Tre av dem er på søndag, to av dem har over ti plasser. Lykke til med å holde komitémøter og lage en «levende campus».

Til sammenlikning har Dragvoll og Øya henholdsvis 61 og 122 rom, hvorav 24 og 108 har minst 10 og 20 plasser. Det finnes plass, men ikke på den campusen NTNU prøver å presse alle inn på.

Jeg bryr meg ikke om at NTNU raser på verdensrankinger, men dette går ikke lenger. Vi har en campus det ikke er plass til å oppholde seg på, og vi presses ut av lesesalene våre. Det er begrenset hvor lenge et renommé og en studentkultur det har tatt hundre år å bygge opp, kan holde NTNU flytende. Snart kommer resten av landet til å realitetsorientere seg om tilstanden til NTNU. Jeg vil oppfordre dere som kan fikse dette, til å gjøre det først.

Immatrikuleringen blir et godt førstemøte med NTNU

Under Dusken på lederplass og Studentersamfundets leder er kritiske til at NTNU har valgt «digital immatrikulering» høsten 2022. Jeg vil forklare hvorfor årets immatrikulering vil gi et godt studentmottak.

FOTO: NTNU/Thomas Høstad

MARIT REITAN
Prorektor for utdanning
ved NTNU

FOTO OG ILLUSTRASJON: Kirsti Jacobsen

Først av alt: Studentenes første møte med NTNU er fysisk. Og det skal være et godt møte.

Alle de nye studentene skal møte på campus. Der skal de møte studieprogrammet sitt. De skal møte sine fremtidige studiekamerater og faglærere, og i mange tilfeller studieveiledere, instituttledere og eldre studenter. Og sammen med studieprogrammet sitt skal de se rektors tale og immatrikuleringsseremonien digitalt.

For å lage et godt studentmottak, må man sette de nye studentene i sentrum. Da vi evaluerte immatrikuleringen

i 2021, ble det vektlagt at de nye studentene fikk møte sine fremtidige studiekamerater umiddelbart, på den campusen de hører hjemme. Dette synes mange var en god ting og noe vi ønsket å videreføre i årets immatrikulering.

Nytt av året er at det også vil være en studentdrevet direktesending i forkant av oppmøte på campus, som man kan følge via sosiale medier. Her skal vi vise smakebiter fra studentlivet, studentfrivilligheten og studentdemokratiet, og svare på spørsmål fra nye studenter. Vi tror at den vil bidra til å gjøre møtet med NTNU enda bedre.

Et godt studentmottak handler også om å ikke gi all informasjon på én gang. Første studiedag er det veldig mye informasjon som skal gis til de nye studentene, og mange opplever at viktig informasjon drukner.

Derfor har vi valgt å lage en egen dag i første studieuke som er viet studentfrivilligheten. Torsdag 18. august inviteres førsteårsstudentene til å møte studentfrivilligheten på campus. Jeg tror studentfrivilligheten vil tjene på å vise seg frem på en dag der studentene er mottakelige for informasjon om akkurat studentfrivilligheten, heller enn å konkurrere om oppmerksomheten på selve immatrikuleringdagen.

Fredrik Akre skriver i sitt innlegg at årets immatrikulering er «en kjekk måte å slippe kostnadene og de praktiske utfordringer som følger med fysiske arrangement». Budsjettet for årets immatrikulering er 650 000, som er det samme som en tradisjonell immatrikulering ville kostet. Antatt tid til planlegging og gjennomføring er den samme som for tradisjonell immatrikulering.

Rammene for immatrikuleringen ble bestemt høsten 2021. Da var det vanskelig å vite om det ville være mulig å samle 9000 studenter til felles immatrikulering i august 2022. Med denne løsningen visste vi sikkert at vi kunne lage et godt mottak for de nye studentene, uansett om pandemien var aktuell eller ikke.

I etterkant av høstens immatrikulering skal vi evaluere den grundig. Da skal vi ta med oss det beste fra tidligere immatrikuleringer og bestemme hvordan vi skal lage et godt studentmottak også i fremtiden.

Astrids guide til atomulykker

Sannsynligheten for et alvorlig radioaktivt utslipp er lav, men det er likevel enkelte forberedelser enhver bør gjøre.

TEKST OG FOTO: Astrid Lie Sætaberget | ILLUSTRASJON: Victoria Stenshagen

Stor avstand mellom Norge og Ukraina gjør at eventuelle tiltak trolig ikke blir så inngripende. Likevel har flere studenter den siste tiden kjent på bekymring rundt en potensiell atomulykke. Det kan være vanskelig å vite hvordan man kan og bør forberede seg. Derfor har vi, sammen med Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA), laget fem tips for deg som student.

Bekymret for krigen i Ukraina

Seksjonssjef Øyvind Gjølme Selnæs for beredskapsanalyser ved DSA forteller at han er svært bekymret for situasjonen i Ukraina.

– Atomkraftverkene i Ukraina er robuste, men de er ikke bygget for å

være i områder med strid, forteller Selnæs.

Han forteller at kamphandlinger rundt anleggene leder til økt fare for blant annet strømbrudd og bortfall av kjøling, og at de som jobber på anleggene ofte må i tilfluktsrom.

– De som jobber der, er under stort press. Dette gjelder både Tsjernobyl-anlegget og Zaporizhzhya kjernekraftverk som er overtatt av russiske styrker, sier Selnæs.

Han forteller at dersom noe alvorlig skulle skje ved noen av atomkraftverkene i Ukraina og vinden blåser mot Norge, så kan et radioaktivt utslipp også nå oss.

Kan bli nødvendig med tiltak

Selnæs hevder at det radioaktive utslippet trolig ikke blir så stort at man må innføre de mest inngripende tiltakene, som evakuering eller bruk av jodtabletter. Avstanden mellom Norge og Ukraina er for stor.

– Det kan likevel bli nødvendig med tiltak innenfor matproduksjon i Norge, kostholdsråd og utmarksbruk, som restriksjoner på sopp- og bærsanking, forteller Selnæs.

Kostholdsråd gjelder mat og drikke som ikke er godkjent av myndighetene, for eksempel mat man har dyrket selv og vann fra sisterner. Mat man har kjøpt i butikk og vann fra sentrale vannverk er trygt.

Tips til deg som student

1. Ha egenberedskap hjemme. Selnæs forteller at et godt råd er å følge Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sine anbefalinger om egenberedskap.

– Det vil si å ha mat, drikkevann, nødvendige medisiner, batterier og så videre tilgjengelig hjemme, sier han.

Ifølge DSB bør man ha nok til tre dagers forbruk i isolasjon. Dette inkluderer blant annet en vanntank på ni liter per person, mat med lang holdbarhet, medisiner etter behov, toalettpapir og førstehjelpsskrin.

2. Ha jodtabletter liggende hjemme. Selnæs forteller at det er lite sannsynlig at et radioaktivt utslipp fra Ukraina skal

gjøre det nødvendig å ta jodtabletter, men at det likevel kan være lurt å ha det hjemme i forkant av en ulykke.

– Det er viktig at jodtabletter blir tatt kun etter at myndighetene har gitt råd om det, og ikke før, sier han.

Selnæs forklarer at jodtabletter hjelper hvis det er radioaktivt jod i et utslipp. Da kan det være viktig å ta tilskudd, slik at kroppen ikke kan ta til seg den radioaktive joden.

3. Følg med på nyheter. Selnæs forteller at det viktigste er å følge med på nyhetene. DSA følger situasjonen i Ukraina nøye og vil gi informasjon og råd fortløpende.

– I Norge har vi en egen atomberedskapsorganisasjon som er bygget rundt Kriseutvalget for atomberedskap og ledet av DSA, sier han.

Han informerer om at kriseutvalget har myndighet og fullmakter til å komme med tiltak raskt om noe skulle skje.

4. Hold deg innendørs. Skjer det en alvorlig atomulykke, bør man holde seg hjemme hvis myndighetene anbefaler det. Selnæs understreker at et slikt tiltak er svært lite sannsynlig.

– Det skal i tillegg gå bra å reise innenlands så lenge det ikke er en for stor atomulykke, forteller han.

5. Ta vare på psykisk helse. Det er lett å bli oppslukt av hendelsene som skjer i

Ukraina, men samtidig er det viktig å gi seg selv rom til å slappe av.

Begrens tiden som brukes på å lese nyheter om situasjonen. Sjansen er stor for at man er like oppdatert med fem minutters lesing om dagen som med to timer.

Ukraina ligger langt unna

Selnæs forteller at man ikke bør være nervøse for situasjonen i Norge.

– Vi har god beredskap her i Norge. Et radioaktivt utslipp behøver lang tid før det når oss, og det vil bli tynnet ut underveis. Ukraina ligger langt unna, forteller han.

Han forteller at DSA har overvåknings- og målenettverk både i Europa og i Norge som fanger opp radioaktive utslipp.

– DSA legger stadig ut informasjon om situasjonen i Ukraina på nettsidene våre, i tillegg til råd om beredskap, avslutter Selnæs.

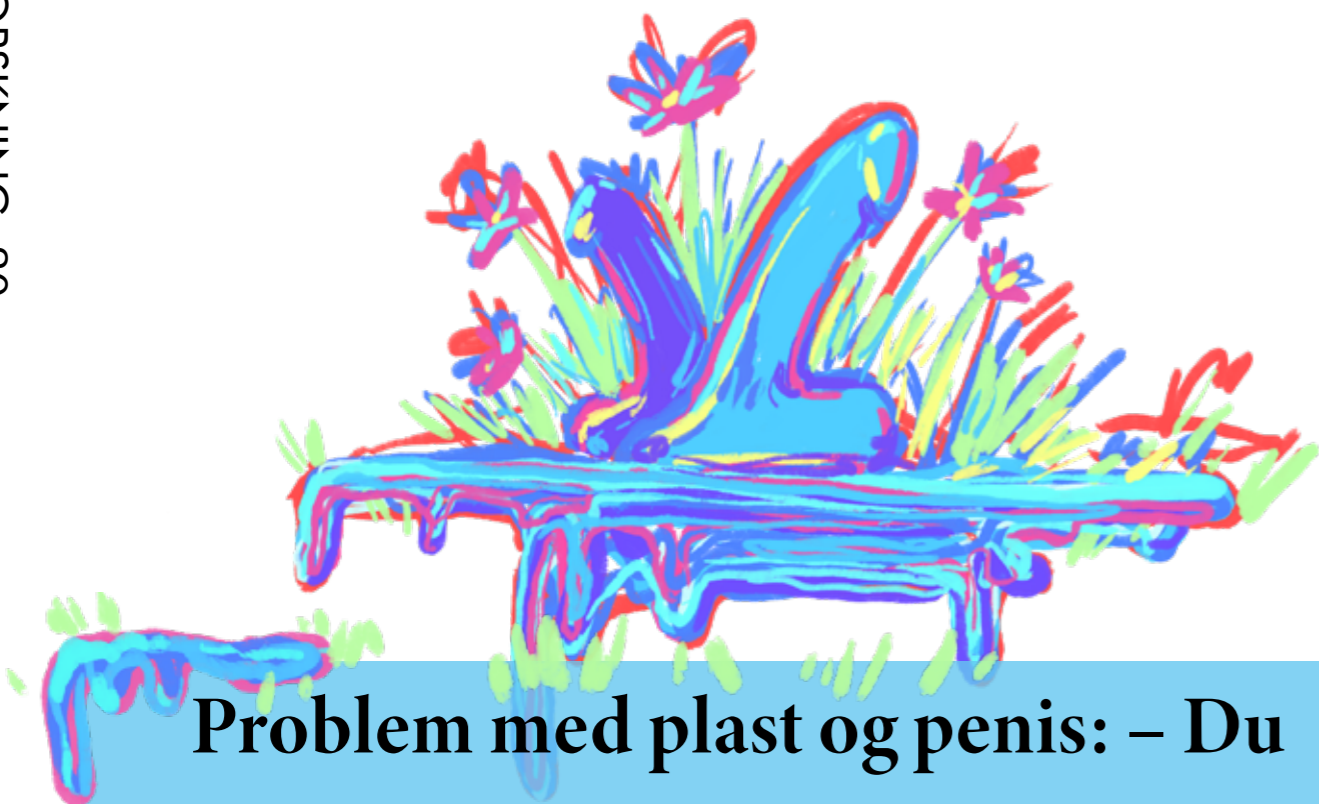

ASTRIDS EGENBEREDSKAP: Jeg fikk skaffet billig vandunk fra Clas Ohlson, resten er fra dagligvarebutikk.

FOTO: DSA

SVÆRT BEKYMRET: Selnæs sier han er svært bekymret for situasjonen i Ukraina.

Problem med plast og penis: – Du trenger ikke plastpose rundt brødet ditt

Forskere er bekymret for helseskadelige stoffer i plast og mener myndigheten ikke gjør nok. Redusert penisutvikling og lav fruktbarhet er noen av utfordringene knyttet til plast.

TEKST: Andrea Barland og Øyvind Imenes Siverten | ILLUSTRASJON: Serena Guler | FOTO: Øyvind Imenes Sivertsen

Ifølge WWF Verdens naturfond får vi hver uke i oss rundt fem gram med plast gjennom mat, drikke og luft. Etterspørselen etter plast er forventet å øke i tiårene fremover. Forskere er bekymret for hvordan dette kan påvirke helsen vår.

Seniorforsker Merete Åse Eggesbø ved Folkehelseinstituttet forteller at en studie fra Trondheim viser at kjemikalier som blir tilsatt plast, kan virke hormonforstyrrende.

– Disse stoffene hemmer virkningen av mannlige kjønnshormoner som testosteron. I praksis vil dette si at menn kan bli mindre mannlige, forklarer Eggesbø.

Eggesbø har ledet den norske morsmelkundørsøkelsen. Her er det vist at kjemikalier i morsmelken til norske kvinner kan ha en slik hormonforstyrrende effekt.

– Vi ser også at mengden av enkelte helseskadelige kjemikalier i morsmelk er over nivået for hva som regnes som trygt. Det er heller ikke nødvendigvis slik at terskelnivåene vi har nå, er riktige, sier Eggesbø.

Synkende sædkvalitet

Eggesbø forklarer at kjemikalier i plast, som ftalater og bisfenoler, er nedbrytbare og skiller ut av kroppen raskt. Problemet er at man tilfører dette

daglig ved forbruk av sjampo, kremer, og mat via matemballasje.

– I Danmark er menns sædkvalitet blitt mye dårligere de siste 25 årene, og det samme er trolig i ferd med å skje i Norge, forteller hun.

Eggesbø legger til at selv om det ikke er gode nok tall på dette, så finnes det indikatorer på en slik tendens.

– Norge ligger på topp i Europa når det kommer til testikkelkreft. Dette kommer av ufullstendig utvikling av testiklene, hvor blant annet hormonforstyrrende kjemikalier antas å spille en rolle, sier Eggesbø.

Om man reduserer eksponeringen for disse stoffene, kan man sannsynligvis bedre dårlig sædkvalitet hos

enkelte, men det er mange faktorer som spiller inn, forklarer Eggesbø.

Regulering tar for lang tid

Eggesbø mener helsemyndighetene bruker for lang tid når det kommer til regulering av helseskadelige kjemikalier i plast.

– Bisfenol A er et eksempel på et plastkjemikalium som ble forbudt for en stund siden, men plastprodusentene utviklet da bare en ny bisfenol med de eksakt samme negative konsekvensene for miljø og helse, forteller hun.

Farene ved plast er underkommunisert

Eggesbø mener en løsning kan være et klasseforbud mot stoffer som er kjemisk like, og at det burde være industriens oppgave å bevise at kjemikaliene er trygge.

– Å forske på effekten av kjemikalier i plast krever derimot mye ressurser, og det er dyrt for industrien, forteller Eggesbø.

Hun trekker frem at transportkostnader blir billigere hvis man bruker plastflasker, fordi disse veier mindre enn glassflasker som eksempel.

– Dette er mangel på kunnskap og et mislykket klimatiltak, mener Eggesbø.

Hun mener farene plast kan ha for helsen, er underkommunisert i befolkningen.

– Det føles som å kaste en stein i et vann. Det skaper noen bølger der og da, men etterpå er vannet like flatt som før. Det er viktig å snakke om dette.

Velger plastfrie alternativer

Psykologistudent Elida Ravin Dahl ved NTNU er blant dem som har tatt grep for å få bukt med egen plastbruk.

– Dagens plastbruk er overflødig. Mitt engasjement handler om at det skal komme en generasjon etter meg, mener hun.

Dahl er bevisst forbruksvanene sine og forteller at hun velger alternativer uten plast hvis hun har mulighet til det.

– Jeg har alltid et handlenett i sekken så jeg slipper å kjøpe plastposer på butikken. I tillegg unngår jeg frukt og grønnsaker som er pakket inn i plast, sier hun.

Dahl forteller at hun bruker matbokser i glass, og krukker og syltetøyglass istedenfor beholdere av plast.

– Hvis jeg har kuttet opp en lime, legger jeg den i en skål med vann i kjøleskapet istedenfor å ta plastfolie rundt. Det handler om de små tingene, sier hun.

Å gjøre alternativer til en vane

Dahl forteller at hun velger bort plast både for seg selv og den større helheten.

– For meg er det blitt en vane å velge bort plast, men det var litt mer jobb i starten. Nå koster det meg lite energi, og det skjer nesten ubevisst.

På grunn av risikoen knyttet til helseskadelige kjemikalier i plastflasker, kjøper Dahl aldri vann- eller brusflasker av enkelte plasttyper på butikken.

– Jeg oppbevarer heller aldri drikke i panteflasker, forteller hun.

Skaper rollekonflikter

Dahl opplever at mange blir inspirert av plastvanene hennes, og at spesielt bivokspapir er ett av alternativene flere har blitt oppmerksomme på.

– Bivoks er et naturmateriale alternativt til plastposer som man kan oppbevare mat i. Maten holder seg mye bedre, og det kan brukes nesten uendelig mange ganger fordi man bare skyller det med vann mellom hver gang, forklarer hun.

Dahl forteller at hun noen ganger havner i rollekonflikter som følge av bevisstheten hennes rundt plastbruk.

– Jeg jobber i helsetjenesten ved siden av studiene, og der bruker man ekstremt mye plast. Jeg får dårlig samvittighet av å bruke diverse engangsartikler, men jeg vet at jeg ikke har noe valg, sier hun.

Å ENDRE MARKEDET: Dahl mener vi kan påvirke produsentene til å bruke mindre plast.

GIFTIGE KJEMIKALIER: Eggesbø kan fortelle at kjemikalier fra plast forstyrrer hormonbalansen i kroppen.

Dahl forteller at hun sjelden møter noen som er negative til plastvanene hennes, og at hun ikke lar seg irritere av kommentarer rundt det.

– Det er et tema jeg syns er veldig viktig, og hvis andre ikke synes det, så får det være greit. Det er kjedelig at ikke andre bryr seg om det, men jeg vil ikke la det påvirke meg, sier hun.

Redusert plastbruk kan lønne seg økonomisk

Dahl har imidlertid møtt noen utfordringer knyttet til ønsket om å unngå plast.

– Når jeg bestemte meg for å ikke kjøpe plastposer på butikken, oppsto problemet med at jeg ikke hadde noen poser å kaste søppel i, forklarer hun.

Dahl forteller at hun derfor kjøpte søppelposer av biomateriale, men at disse var kjempedyre.

– Så nå er jeg nødt til å kjøpe plastposer på butikken i ny og ne, bare for å ha noe å kaste søppelet i, sier hun.

Dahl forklarer at produkter som bivokspapir er billig, og fordi de varer lenge, lønner det seg økonomisk, kontra å alltid skulle kjøpe engangsposer.

– Man sparer penger på lang sikt.

Alle monner drar

Dahl syns det er trist at mange har en holdning om at det ikke betyr noe hva den enkelte gjør. Hun mener at

det i store bildet handler om tilbud og etterspørsel.

– Hvis produsentene legger merke til at forbrukerne bare kjøper produktene som ikke er pakket inn i plast, slutter de å pakke i plast, påpeker hun.

Dahl tror det vil skje en endring hvis man tar konsekvente valg og får med seg folk på å gjøre det samme, men at man må ønske å søke den nødvendige informasjonen.

– Man trenger for eksempel ikke en plastpose rundt brødet når den allerede har en papirpose rundt.

Dahl trekker frem butikker som Etikken i Trondheim, hvor man kan ta med egne beholdere og fylle på varer i løsvekt.

– Man kan fylle på oppvaskmidler, sjampo, krydder, frokostblanding og nøtter for å nevne noe. Man kan også få glass- og metallsugerør, samt bivokspapir, avslutter hun.

Mange tusen unødvendige kjemikalier

Førsteamanuensis og miljøtoksikologist Martin Wagner ved Institutt for biologi ved NTNU har spesialisert seg på sammenhengen mellom plast og helse.

Han forteller at ulike plastprodukter lekker helseskadelige kjemikalier hvis lagt i vann. Han tror at kjemikalier i plastemballasje derfor kan migrere over til osten før vi spiser den.

– I plastprodukter finnes det mange kjemikalier som vi ikke har undersøkt og godkjent som trygge, noe som gjør det vanskelig å vite hvilke som er helseskadelige, forklarer Wagner.

LÆR AV KLIMAKRISEN: Wagner mener vi må lære av klimakrisen og anerkjenne problemet tidlig.

Wagner forklarer at selv om forbrukeren ser at et plastprodukt ikke inneholder bisfenol, er det ikke nødvendigvis trygt. I likhet med Eggesbø er han også bekymret for det lave antallet sædceller hos menn i vesten, men påpeker at det kan skyldes flere faktorer.

– Livsstilsvalg som alkoholinntak og røyking spiller også en stor rolle. Én plastemballasje vil ikke gjøre noen infertile, forklarer Wagner.

Folkehelse og forretningshemmeligheter

Wagner peker på utfordringer knyttet til det å blande ulike kjemikalier, og sier dette er kostbart å kontrollere.

– Når man lager plast, oppstår det en rekke kjemiske reaksjoner som danner nye kjemikalier. Det er vanskelig å kontrollere at det ikke dannes biprodukter man ikke vet noe om, sier han.

Wagner nevner også manglende transparens i plastindustrien som en utfordring.

– I dag må helsemyndighetene og universitetene bruke ressurser på å forske på hvilke kjemikalier som er i plast, når plastindustrien allerede sitter på denne kunnskapen.

Wagner mener en løsning kan være at plastprodusentene må offentliggjøre hvilke kjemikalier de tilsetter produktene sine.

– Dette skjer ikke, fordi plastsammensetningen anses som konfidensiell forretningsinformasjon. Jeg mener at god folkehelse er viktigere enn forretningshemmeligheter, sier han.

Utfordringer med sirkulær økonomi

Wagner forklarer at plast er et veldig nyttig materiale med mange gode egenskaper, men at engangsprodukter og bruk-og-kast-samfunnet utgjør hovedproblemet.

– Mellom 40 og 60 prosent av alle plastprodukter har en veldig kortsiktig funksjon, som matemballasje, for eksempel, sier han.

Wagner trekker frem kaffekopper som eksempel på et unødvendig

engangsprodukt som brukes mye i Norge.

– Disse er laget av papp på utsiden, men på innsiden har koppen et plastbelegg. Man bør ta med en egen kopp av et annet materiale istedenfor å kaste engangskoppen hver gang man drikker kaffe.

Wagner forteller at ideen om en sirkulær økonomi har fått fotfeste hos mange, men at utfordringer med skadelige kjemikalier også finnes der.

– I resirkulering av plast tilsetter man nye giftige kjemikalier hver gang plasten resirkuleres. I en sirkulær økonomi vil de skadelige kjemikaliene bygges opp mer og mer, forklarer han.

Bør lære av klimakrisen

Wagner trekker paralleller mellom plastkrisen og den øvrige klimakrisen.

– Forskere sa tidlig fra om klimakrisen, og ingenting skjedde. Oljeindustrien benektet problemet, og vi ser lignende tendenser med plastindustrien, forteller han.

Wagner mener man burde ta lærdom av feilhåndteringen av klimakrisen, og sier at EU nå har anerkjent plastproblemet.

– EU har satt i gang noe som kalles Grønn kjemi, som skal sikre at kjemikaliene er trygge allerede før de når markedet. Jeg har troen på at endringer vil skje, avslutter han. **UD**

Vil du vinne NTH-ringene?

Alle som bestiller en NTH-ring før 1. mai er med i trekningen av en gratis NTH-ring!
Deltakelse regnes fra 1. januar

GLAV TRYGGVASSONSGT. 34 • TRONDHEIM •
WWW.GULLSMEDDAHLSVEEN.NO • TLF. 73 52 58 06

Aldri nok gnocchi

TEKST OG FOTO: Britta Benz

Ovnsgratinert gnocchi er en rett som gjerne tar opptil to timer å lage, men desto vennligere er den mot lommeboka. Det som tar lengst tid å lage er gnocchideigen. Dersom du ønsker en raskere versjon av denne retten, kan du kjøpe ferdiglagd gnocchi på for eksempel Meny.

Ingredienser, tomatsaus

1 boks hakkede tomater
2 ferske tomater
1 liten boks tomatpuré
1 løk
2 fedd hvitløk
1 ss basilikum
2 ts oregano
Salt
Olivenolje
Fersk basilikum (kan sløyfes)
1 mozzarella (til gratinering)

Ingredienser, gnocchi

5 mellomstore poteter
3 egg
Mel (mengde varierer litt, men omtrent 200 gram til deigen og mer når man ruller den ut)

Framgangsmåte, tomatsaus

1. Finhakk løk og hvitløk, og varm opp en romslig stekepanne med litt olje i.
2. Når stekepannen er varm, tilsett løk og hvitløk, og la det surre på lav varme i 10-15 minutter.
3. Skrell tomatene ved å koke dem i fire til fem minutter, før du heller av det varme vannet og skyller dem i kaldt vann. Da skal skallet komme av nesten av seg selv.
4. Kutt tomatene i biter, og tilsett dem i stekepannen med litt vann. Kok opp blandingen, og la den surre på lav varme i ti minutter.
5. Tilsett hakkede tomat, tomatpuré, basilikum, oregano, litt vann og passelig mengde med salt til stekepannen, og la det hele surre i 15 minutter. Har du noen kremostrester liggende, passer det ypperlig å slenge det oppi tomatsausen.

Framgangsmåte gnocchi

1. Skrell potetene, kutt dem i biter og kok dem møre. Glir en gaffel lett gjennom bitene, er potene møre. For min del tok det cirka 15 minutter.
2. Når potetene er møre, hell av vannet og la dem avkjøles.
3. Mos de avkjølte potetbitene, ha i egg og tilsett mel til du får en jevn deig. Dette kan fint gjøres for hånd. Har du noen osterester eller litt gammelt, fint brød liggende, kan du fint smuldre dette i deigen.
4. Del deigen inn i fire til fem emner, og rull dem ut. Rullene skal være ganske tynne.
5. Kutt rullene i jevne biter, slik at du får mange små firkanter. Form firkantene med en gaffel så de blir ovale.
6. Kok opp vann med rikelige mengder salt og litt olje, og tilsett gnocchien når vannet fosskoker. Gnocchiene er ferdig etter to til fem minutter, avhengig av hvor store de er. Her er det bare å prøve seg litt fram. Gnocchiene er ferdig når de flyter til topps.
7. Skru på ovnen på varmluft på cirka 180 grader.
8. Bland gnocchi og tomatsaus, og hell blandingen over i en ildfast form. Skjær mozzarella i tynne skiver, og legg dem oppå.
9. Stek dette i ovnen uten lokk i 15-20 minutter. Grillfunksjon anbefales, men følg nøye med da det ikke skal mye til før den blir brent.
10. Dersom du ønsker, finhakk fersk basilikum, bland med litt olivenolje og dander.
11. Server, gjerne med en liten sidesalat eller annet du liker!

Kommentar:

NTNUs bærekraftsmål må gjelde egne lys

Satsningsområdet til NTNU de siste åtte åra har inkludert omforming av bygg til noe mer bærekraftig. Det synes ikke.

TEKST Bendik Brodshaug
ILLUSTRASJON: Kirsti Jacobsen

Når jeg går hjem, litt for seint fra Samfundet, pleier jeg å gå forbi NTNU Gløshaugen. Det kan være de hjemmekjære bygga, men sannsynligvis er det fordi jeg glemmer hvor mye det irriterer meg.

Om jeg ser opp, ser jeg mange små lys. Gule, flimrende påminnelser. Det er ikke stjerner, det er taklamper. Klasserom, auditorium, labratorier: Alle lyser opp kjølige netter. Dag ut, dag inn. At det begynner å lysne ute, har ingenting å si.

NTNU er et såkalt teknisk universitet som skal tenke bærekraftig. Fra 2014 fram til og med 2023 har NTNU bærekraft som satsningsområde. Selv skriver de i en beskrivelse fra prosjektet at energibruk og utslippsnivåer er avhengige av hvordan byer utformes. Der skriver de at omforming av eldre bygg står sentralt, deriblant omforming av lys. Hva hjelper det å satse på forskninga på omforming, når NTNU ikke omformer bygga sine selv?

Samtidig finnes det mye forskning på hvor mye lysforurensning påvirker insekter. Lyset forstyrrer navigasjonen til enkelte nattsvermere, andre insekter blir døgnville og sliter seg ut. Noen søker lyset og fanges og dør. Det er global nedgang i insektspopulasjoner, men NTNU viser at de i praksis ikke ønsker å gjøre noe med det.

Det er heller ikke nytt at lysforurensning visker ut nattehimmelen og gråner ut stjerner og nordlys. Jeg har ikke sett andre stjerner enn de sterkeste, og nordlys ser man nærmest kun gjennom mobilkameraenes mange filter.

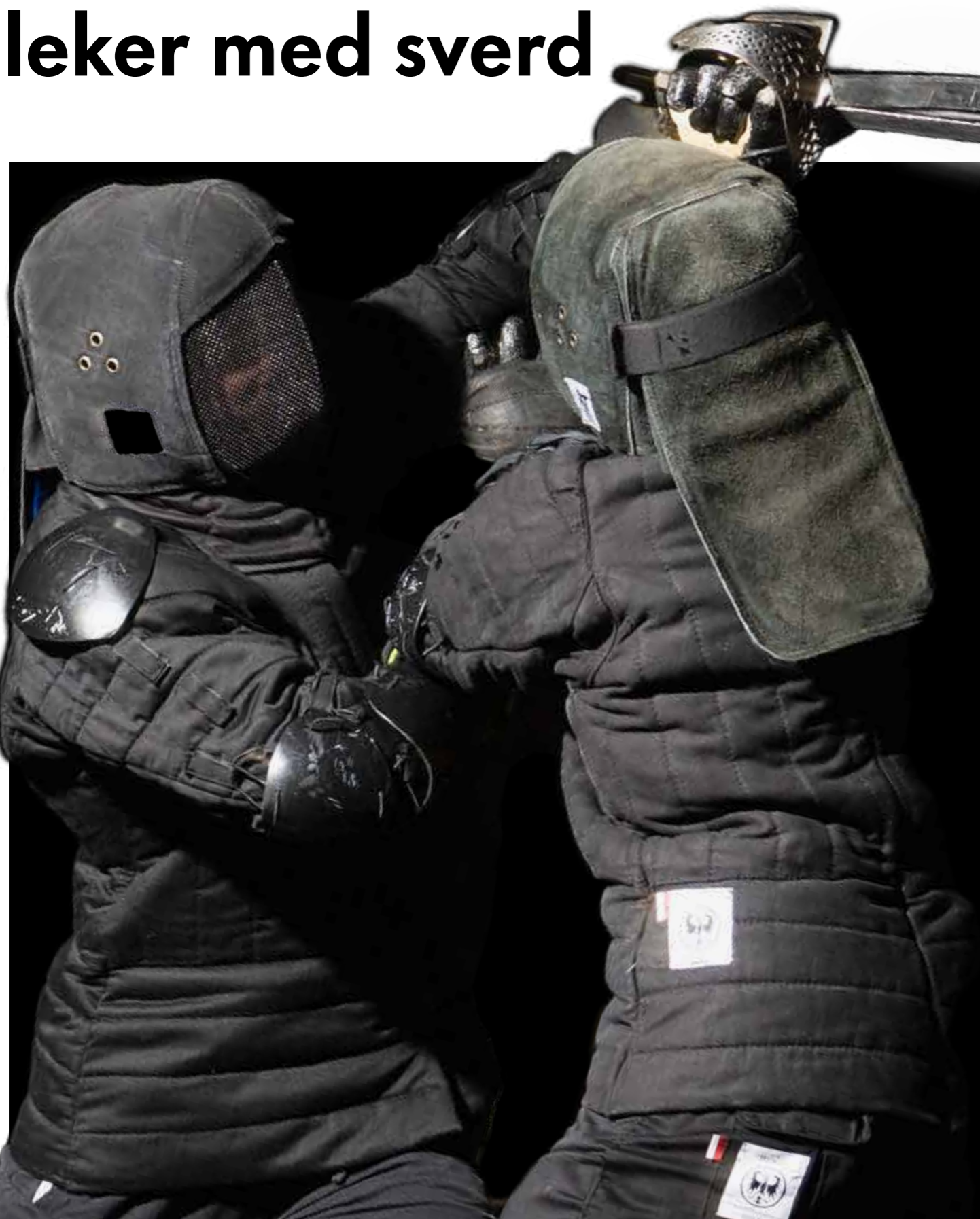
Det eneste lysbesparende på Gløshaugen er sensorer som sjekker bevegelsen i rommet. Da skrus lyset av om det ikke er bevegelse etter ei viss tid. Likevel er ikke dette standard. Det er bare enkelte rom som har slikt.

Hvorfor er det ikke flere lysbesparende løsninger på Gløshaugen, stedet ingeniører oppstår, når bærekraft har vært satsningsområdet til NTNU i snart et tiår? Skjer ikke mer, tar jeg personlig ut alle lyspærene på realfagsbygget. Så kjære NTNU. Neste gang jeg vandrer seint hjem fra Samfundet, ønsker jeg å vandre med færre lamper og flere stjerner.

Ikke bare en gjeng som leker med sverd

ORD OG UTTRYKK

- HEMA – Historical European Martial Art
- Waffle-face – Når beskyttelsesmasken blir trykt inn under kamp og etterlater et rutete mønster i ansiktet.
- Langsverd – Tohåndssverd
- Sparring – Treningskamp/treningsduell

Et par kvelder i uken lyder metall mot metall på Øya i Trondheim. Test fordommene dine og bli med til Spektrum for sverdkamp og blåmerker.

TEKST: Sara Elisabeth Aasen
FOTO: Torstein Olav Eriksen

Å håndtere et våpen som verken har et stødig sikte eller kan brukes på avstand, krever presisjon og mye trening. Det å møte motstanderen ansikt til ansikt, «mano a mano», kan være både utfordrende og skummelt, men også ganske kult. For hvem kunne ikke tenkt seg å leve ut rollen som Jon Snow i kampen mot «white walkers» eller Lancelot som var ridder av det runde bord?

Nysgjerrig? Det er fullt mulig å leve ut drømmen her i Trondheim og samtidig få seg en god treningsøkt for både styrke og utholdenhet. Jeg møter Trondheim hema og får teste fekteferdighetene mine.

Ute i god tid står jeg ved hovedinngangen til Trondheim spektrum og venter på fotografen. Stemningen setter seg dypt når en gjeng operasangere setter i gang i naborommet, og veggene begynner å vibrere av dramatisk utspilt på fremmedspråk. Jeg er en blanding av spent og nervøs der jeg står og ikke aner hva jeg egentlig skal være med på.

I kjelleren i Trondheim spektrum er det mye støy og kaos. Mellom kanonballutøvere og andre ballsporere finner vi frem til hall E3, hvor vi skal møte gjengen. Førstemann ut kommer bærende på det som for det utrente øyet kan se ut som en gitarbag. Vi hilser på Jon Åge Ward, som er en av

feokterne i klubben Trondheim hema. Ut av gitarbaggen drar han noe langt mer spennende enn strenger på ei trekasse, nemlig sverd, sabel, skjold og diverse beskyttelsesutstyr som tyder på hardhendte kamper. Like etter kommer resten av gjengen som skal på dagens trening, deriblant Didrik Rossback, som er dagens instruktør.

Ung klubb, historisk sport

Trondheim hema ble etablert i 2015. Klubben er relativt liten, men Didrik beskriver Trondheim som en stor fektescene for ulike våpen. Det er flere aktive medlemmer i klubben, og de beskriver seg som en imøtekommende og inkluderende gjeng.

GNIST: Didrik og Ivan feker med sabler, og gnistene spruter.

– Vi har medlemmer fra 16 til 50 år. Det er stor variasjon og alle er velkomne, sier Didrik.

Han forteller ivrig om noen av kildene kunsten baseres på, og viser frem bøker med tekster og illustrasjoner fra middelalderen og renessansen.

– Vi er ikke bare en gjeng som leker med sverd og later som vi kan fekte. Teknikkene vi bruker i Hema er basert på historiske fektemanualer, sier Didrik.

Fekting anses som en historisk kunstform, og jeg prøver stadig å rette på meg selv når jeg omtaler det som en sport. For selv om det er mulig å konkurrere både innen- og utenlands og det anses som en kampsport, er det først og fremst vestlig kampkunst med svært dype røtter tilbake i historien.

Sving sverdet

Treningen starter med oppvarming. Alle sprer seg utover og begynner å

vaie sverdene i kontrollerte mønstre. Didrik tar meg under vingen, gir meg et langsverd laget av tettpakket nylon og viser meg grunnsteg og slag. Jeg blir nesten litt overrasket over min egen entusiasme, og glemmer fort at jeg er der som journalist og ikke utøver. Etter hvert får jeg avansere og delta på likt opplegg som resten. Vi feker mot trepinner, og øver på slag og mottak av slag. Min største utfordring er at jeg har et ukontrollert og uttrykksfullt ansikt, som røper hver bevegelse jeg går inn for. Makkeren min var for så vidt godt fornøyd med grimasene mine, da han kunne ta imot ethvert utbrudd av et slag.

Som en påminnelse om at feking ikke er en etterligning av kamper utspilt på tv, minner Didrik om hva målet med fekingen er. Det handler nemlig om mer enn å bare «stick them with the pointy end», som ifølge Jon Snow er leksjon én.

– Drep den andre personen uten å bli drept selv, sier Didrik med et lurt smil.

Alvorets time

Siste del av treningen går til sparring, altså feking mot hverandre, og det markeres tre baner i hallen. Jeg står et øyeblikk og ser på de andre kle seg opp med beskyttelsesutstyr, og gleder meg til å se de proffe i aksjon. Didrik rekker meg en vest laget av et slags skummateriale. Overrasket og bekymret innser jeg at jeg også skal bli med ut i ringen.

Med en Biltema-stropp som belte, «lobster-hanskene» til Jon Åge og selvtillit på halv tolv er jeg klar for ringen. Didrik utnevner seg selv som min motstander og forsikrer meg om at han skal ta det forsiktig.

– Du, derimot, må bare hamre løs. Jeg er godt beskyttet, ler Didrik.

Etter god skikk utfører vi et høflighetsritual på gammeltysk og

presenterer sverd før kampen begynner. Det tar ikke mange rundene før jeg kjenner både pusten og armene skrike. Raskt lærer jeg å ikke undervurdere feking som reell trening. Før jeg må kaste inn håndkleet, får jeg inn et godt treff mot Didrik og sier meg med det meget fornøyd.

For å vise hvordan det faktisk gjøres, feker Didrik noen runder mot Jon Åge og Ivan Volokhan. Ivan har feket i klubben i nærmere fem år. Didrik og Ivan bytter fra langsverd til sabel, og gnistene spruter bokstavelig talt når metallet treffer hverandre. Etter å ha sett hvor voldsomt en fektekamp faktisk går for seg, må vi inn på temaet som jeg i forkant var veldig nysgjerrig på, nemlig skader.

Ivrig etter noen dramatiske historier blir jeg neste skuffet når Didrik kan fortelle at det er svært få store skader

HARDE SLAG: Det kan gå hardt for seg under sparring, og blåmerker må påregnes.

TRENING: Bevegelser og teknikker terpes godt.

i Hema. Til sammen har gjengen et par forslåtte fingre og noen tilfeller av «waffle-face» å by på.

– Skulle uhellet skje, er vi heldigvis svært nærme legevakten, men enn så lenge har vi ikke klippekort som man kanskje skulle tro, sier Jon Åge.

Selv om skademeldingsskjemaene hos Trondheim hema får støve ned, kan jeg bekrefte at man får kjørt seg. Støl i muskler jeg ikke visste at jeg hadde, ser jeg tilbake på treningen som en svært positiv og gøy opplevelse.

Kast alle fordommene du har mot fektekunsten. Dette er verdt å prøve!

UD

PENSUM OG PENSUMPAKKER

OPPTIL
-20%

DU FINNER OSS PÅ
DITT STUDIESTED

*Gjelder ikke nye norske bøker iht. Bokavtalen

O OG GULLBALL RØD DT KORT

Den 30. mars 2022 møttes igjen Real Madrid og Barcelona på Camp Nou i Champions League, en kamp som ble sett av 91 553 tilskuere. Det spesielle er at mange enda vil mene at dette er en kamp ingen bryr seg om, fordi det var kvinner som spilte.

Dette enorme oppmøtet burde sette både kork og knebel på røster som påstår at interessen for kvinnefotball mangler. To av spillerne som badet seg i dette enorme publikummets gunst, var norske. Oppfostret i norske klubber, på norsk gress.

Derfor smerter det at man i dag må abonnere på en internetttjeneste for å følge med på den øverste divisjonen her hjemme. Da står det dårlig til med prioriteringene. Sport gror når det er lett tilgjengelig. Ta for eksempel sjakk, en marginal idrett som det norske folk nå har trykket til sitt bryst. Alt som trengtes, var lett tilgjengelige sendinger og én stjerne. Toppserien har mange, de trenger bare å bli vist frem. Det er selvsagt mye lisensiering og avtaler som ligger til grunn for dette. Men med alle pengene som flyter rundt i herrefotballen, så finnes det her et produkt med enormt potesial per krone.

Derfor gir vi denne gangen rødt kort til nedprioriteringen av kvinnefotballen, både på sendeskjemaet og i prioriteringene til mediehusene. Dette trenger å utbedres, men frem til da: Fyll opp tribunene og støtt ditt lokale lag på stadion.

Hun fikk fem minutter, det ble kuttet til tre. Lise Klaveness snakket i seks.

Det ble ikke en boikott av VM i Qatar for Norges del, men noen bedre løsning enn å sende Klaveness ned for å tale VM-sjef Hassan Al Thawadi midt imot kunne vi ikke ha bedt om. At sistnevnte ble kraftig provosert, var ikke vanskelig å se. Hans kritikk var fylt med hersketeknikker og vage motsvar. For han vet at hun snakker sant, han vet at å be henne «belære seg selv» ikke hjelper, for det har hun allerede gjort.

Og hun likte ikke hva hun lærte: menneskerettighetsbrudd, utnyttelser, 6500 menneskeliv tapt. VM i Qatar har kostet mye. Ikke penger, det har oljestaten nok av, men i mennesker. I gjennomsnitt har mer enn én person dødd for hvert minutt fotball som spilles.

La det ikke forbli usagt at hun var nødt til å ta ekstra hensyn til sin egen sikkerhet. Fotballen her hjemme og ute i Europa driver stadig kampanjer om inkludering. I Qatar, derimot, er det forbudt å være homofil. Klaveness var dermed en lovbryter da hun stod der. Det er ikke holdbart.

Dermed er hennes sterke, ærlige tale så utrolig velkommen. Fotballens øverste sirkler har i for lang tid kun sett kroner og øre. Hun så menneskene. Det er ikke uten grunn at Honduras' fotballpresident kritiserte henne for ikke å ta del i «fotballfamilien».

Takk, Lise Klaveness, for å rakrygget ha talt budskapet som måtte bli sagt, men som aldri burde ha vært nødvendig å si. Takk for at du står opp for dem som ikke kan selv, og takk for at du gjør oss som liker fotball stolte av å være norske. En gyllen gullball til deg, og lykke til videre som fotballpresident. Starten har vært meget lovende.

Disse studentene ser du nok aldri i en ni-til-fire-jobb

På Fotofagskolen og Kunstakademiet i Trondheim dyrker studentene sine store lidenskaper til langt på natt. De lar seg ikke fange av samfunnets normer.

TEKST: Hedda Aker og Oda Sofie Mathisen Gallefoss
FOTO: Sofie Kristoffersen og Oskar Hadders

18-29 °C
64-84 °F

4 litres

Part A must be completely dissolved before adding Part B

5 litres

Det strømmer knipselyder fra kameraet til fotografen min. Han tar bilde etter bilde. Fotostudent Celine Bergundhaugen sitter på en stol i hjørnet av rommet.

Vi er i et studio inne på Norsk fotofagskole på Ila, sør for sentrum. Utenfor skinner vårsolen ned på den allerede halvmeltede snøen i veikantene.

Knips, knips, knips.

– Kan jeg se? spør Celine.

Hun slipper poseringen hun har holdt og ruller stolen bort til fotografen. Han rekker henne kameraet, fortsatt lent på det ene kneet. Sammen blar de gjennom bildene.

– Ser du, det er skikkelig fint, for der treffer sola så bra, sier hun.

Fotografen er enig.

– Æsj, det var ikke fint. Ikke bildet altså, men jeg, sier hun og rynker på nesa.

Etter en stund opplyser fotografen min om at det var alle 400 han har tatt til nå.

– Har jeg sett på 400 bilder? Det føltes ikke som det var så mange, bryter hun overrasket ut.

Vi sier oss fornøyd med det.

IKKE PÅ SAMFUNDET: Med et så oppslukende studie blir det ikke tid til frivillige verv på siden.

– Ni-til-fire er jævlig kjedelig

Under intervjuet en time tidligere satt vi i et stort, lyst rom, med store vinduer. Over oss hang en diskokule, og plantene krøp oppover veggen.

– Drømmen er å bli fotograf for D2, forteller Celine.

Om hun får det til, vet hun ikke. Det virker heller ikke som det er så farlig. Hun legger vekt på at det viktigste for henne er å velge noe som gjør henne glad. Det tror hun ikke en ni-til-fire-jobb vil.

– Det tok flere år å innse at jeg ikke trenger å gjøre det de rundt meg sier. Livsglede er så viktig. Jeg kan ikke få sagt det nok, sier hun.

Hun legger til:

– Og hva om jeg tok den utdannelsen, den som folk mener man burde ta? Da hadde jeg fått jobb, hus og barn. Og så, da? Da har jeg kommet frem til endestoppet når jeg blir 35. Det høres jævlig kjedelig ut, sier hun bestemt.

Eksistensiell krise

Celine er 28 år og fra Oslo. Etter åtte år og to eksistensielle kriser er hun tilbake

på Fotofagskolen. Det er nå andre gang hun er her. Denne gangen er det forhåpentligvis for godt.

– Jeg friket ut en stund der. Da sluttet jeg her og begynte på lærerstudiet. Så gikk det to år før jeg ga etter for enda en eksistensiell krise og byttet tilbake, sier hun.

Nå har hun endelig senket skuldrene. Det føles mer riktig nå, den andre gangen hun gjør det. Celine forteller engasjert om livet som fotostudent.

– Bildene man tar, er et direkte resultat av hvor mye arbeid man legger i det. Hvis man ikke har jobbet mye med det, så blir det heller ikke så bra, sier hun.

Tenker du at du har et kall eller en lidenskap?

– Nei. Eller jo, hva skulle det vært? Kanskje kallet mitt er å surre, sier hun leende.

En liten linselus

Interessen for fotografi har vært der helt siden hun var liten. Som barn var hun over gjennomsnittet interessert i fotografi.

– Jeg ble først interessert på grunn av pappa, som er filmfotograf i NRK. Vi har videoer hvor man kan se at jeg kom helt opp i linsen og ville se hvordan apparatet fungerte, sier hun.

Celine hadde flere kreative hobbyer som liten. Hun forteller at hun har vært innom både syng og trearbeid. Men interessen for fotografi vokste seg raskt sterkere, og særlig da hun mottok en spesiell gave.

– Som alle andre fikk jeg et kamera i konfirmasjonen. Det lekte jeg med, og utforsket hva det kunne gjøre, sier hun. Hun forteller om et stort eureka-øyeblikk:

– Jeg husker da jeg fant ut at man kunne skifte linse! Det var lenge jeg ikke visste det.

Portretter i endring

Studiet på Fotofagskolen er lagt opp med et toårig løp. Studentene blir tildelt prosjekter, og på andre året får de mulighet til å velge en spesialisering. Celine bruker sitt andre år på å spesialisere seg på portretter.

– Jeg valgte portretter fordi jeg vil fange personligheter. Folk er så spennende. De er hele tiden i endring, forklarer hun.

Hun peker på vannflasken min, som står mellom oss. Den er hvit med grønn kork.

– Den flaska er lik hele tiden. Den endrer seg ikke. Men du smiler og endrer deg, sier hun.

Jeg gir henne rett i det.

Har ikke møtt motstand

Møtte du på motstand da du valgte å studere fotografi?

– Nei, alle har vært positive. Jeg fikk mer motstand da jeg skulle bli lærer. Da

sa de at jeg måtte huske det er mye jobb, sier hun leende.

Celine tror fotografi er akseptert av de fleste. Men hun ser for seg at kunststudenter kan møte på mer motstand, og at kunst kan bli sett på som mindre trygt.

– Studentmiljøet er oppskrytt

Det første året hun var student på Fotofagskolen, følte Celine seg ekskludert fra studentmiljøet i Trondheim. Hun mener at Fotofagskolen ikke inkluderes på samme måte som NTNU. Da var det vanskelig å få være med på å gjøre studentting.

– Jeg var sjalu. Da ønsket jeg å være der NTNU-studentene var. De har en annerledes hverdag fra oss, sier hun.

Denne følelsen av utenforskap slapp likevel tak da hun kom inn i det andre året på studiet.

– Studentmiljøet i Trondheim er litt oppskrytt. Jeg har ikke det samme behovet for å være del av det lenger, sier hun.

En inspirerende mormor

På andre siden av byen, ved busstoppet på Solsiden, møter vi Amalie Brochmann. Hun tar en bachelor i billedkunst ved Kunstakademiet i Trondheim, som er en del av NTNUs Fakultet for arkitektur og design.

Det grå kontorbygget bak ser ikke ut til å romme en kunstscole, men etter å ha tatt tatt heisen opp, kommer vi inn i en mer kreativ atmosfære. Amalie viser oss inn til sitt eget lille værelse, et atelier eller verksted, alt ettersom hva man ønsker å kalle det.

– Vil dere ha litt te? spør hun.

Skuldrene senker seg. Så begynner vi intervjuet.

Amalie er drømmende i måten hun forteller på. Praten går liksom frem og tilbake mellom tankene, og å få tak på når selve kunstinteressen begynte, er ikke helt lett.

Etter to år på kunstscole fikk hun enda mer lyst til å drive med kunst resten av livet.

– Jeg likte å tegne og male med akvarell da jeg var mindre. Ingen av foreldrene mine driver med maling.

Hun nevner at hun likte seg rundt kreative folk, og at miljøet med kreative venner påvirket henne til å forstå at det var kunsten hun ville satse på.

– Så har jeg en mormor som er ganske kunstinteressert, og som drev med maleri og formgivningsfag. Jeg tror kanskje det er der inngangen har vært, at hun har vært positiv til det.

Fulgte ikke morens råd

Å prøve ut det utrygge, det ukjente, kan være skummelt. Også Amalies mor syntes det da Amalie fortalte at hun ville drive med kunst på heltid.

– Den rareste reaksjonen jeg har fått, er kanskje fra mamma som ikke støttet det i det hele tatt. Hun fikk litt panikk, forklarer Amalie.

Reaksjonen var forventet, men veldig lite beleilig.

– Jeg ville jo ikke ha den. Det ga meg mye bekymringer.

Ustabil framtid. Ustabil økonomi. Morens bekymringer var mange. Men med utdanningen i bakhånd får Amalie rett på flere støtteordninger, og er ikke like bekymret som moren.

– Jeg tror hun bare vil at jeg skal være trygg, og det kan man liksom diskutere om man er som kunstner. Men når alt kommer til alt, tror jeg vi har veldig forskjellige verdier.

Velger den viktigste friheten

Amalie trekker inn dette med verdier, for hvorfor er det slik at mange ser på kunststudier som litt annerledes?

– Jeg tror det er fordi det er så utrygt økonomisk. Mange vil ha familie, og da trenger man et mer stabilt liv, og jeg tror ikke man har det som kunstner.

Hun har inntrykk av at mange kanskje er fascinert av dem som tør å velge kunst og lidenskapen de har.

– Jeg blir egentlig veldig takknemlig for at jeg vil dette så mye. Det skal jeg→

ikke ta for gitt i det hele tatt. Jeg føler meg privilegert.

Selv føler hun en frihet av å jobbe med kunst, selv om det gir økonomiske begrensninger. Hos andre vil det kanskje være en frihet å ikke ha økonomiske begrensninger, reflekter hun.

– Det handler litt om hvilken frihet man synes er viktigst. Hvilken frihet som tar størst plass.

Hvilken frihet er helt konkret den du setter pris på?

– Det å kunne skape det jeg vil. Eller å undersøke det jeg vil i kunst.

Ikke rarere enn barn flest

Ellers tenker ikke Amalie så mye over hvilke andre fordommer folk har til kunststudier.

–Jeg synes det er interessante spørsmål, for jeg har aldri tenkt over det.

Men etter å ha tenkt seg litt om, kommer hun på en annen spennende reaksjon hun fikk.

– Jeg husker det var en som sa til meg at hun alltid hadde visst at jeg skulle bli kunstner. Det syntes jeg var rart, for da tenkte jeg at det gjorde hun nok ikke.

Amalie tror heller hun mente at hun støttet valget, og at hun forsto at det var dette Amalie ville. Hun mener selv at det ikke var noe som tilsa at hun skulle bli kunstner.

– Alle barn tegner jo og er rare.

En egen liten boble

Nå, på KiT, får Amalie uttrykt sitt kunstneriske jeg.

– Jeg trives veldig. Det har mye å si at vi har så store studioer, at det er plass til oss.

Hun forteller at det føles som om man kan skape sin egen boble her i de private atelierene og det lille miljøet på totalt 70 studenter. Det passer Amalie bra.

– Bare det, at man føler seg mer ønsket og har en betydning når man blir tildelt plass og rom. Det er en tillit i at jeg kan bruke dette rommet til hva jeg vil og ta utdanningen på min måte, forklarer hun.

Hun drøfter rundt hvor viktig det er å kunne gjemme seg litt bort når man driver med kunst.

– Jeg tror man tør å ta litt andre sjanser hvis man kan være for seg selv. Da kan man gå inn i mer ubehagelige

ting, og mesteparten av tiden vet man jo ikke helt hva man holder på med.

Ingen er maskiner

Ikke bare en ordentlig arbeidsplass er viktig for Amalie for å drive med kunst. Hun er også bevisst på valgene hun tar i hverdagen, med mat, søvn og mennesker hun møter.

– Jeg tror de fleste kunststudenter er sensitive mennesker, så en selv og prosessen man er i, blir veldig påvirket av sånne småting.

På spørsmålet om man kunne tatt mer hensyn til sensitivitet og hvordan små ting påvirker en i hverdagen i resten av samfunnet, sier Amalie seg enig.

– Ja, jeg synes det. Samfunnet legger opp til at vi kun er maskiner som skal greie den normale A4-greien, men vi er jo ikke det. Folk blir syke psykisk.

Hun drøfter rundt at alle kanskje hadde trengt å ha større fokus på å være i kontakt med seg selv. For sånn samfunnet er lagt opp nå, så er det ikke rom til å være i kontakt med seg selv, mener hun.

–Man må nesten rømme litt fra seg selv for å takle hverdagen. Stresset

FRIHET: Amalie Brochmann føler en frihet av å drive med kunst.

rundt oss gjør det nok lett å miste litt taket, tror jeg. Så jeg føler meg sykt heldig som går her. Det er veldig deilig.

Ikke tid til Samfundet

Av én eller annen rar grunn har ikke kunststudenter for vane å henge på Samfundet. Det er uvisst hvorfor. Amalie reflekterer igjen:

–Vi bruker veldig mye tid på skolen, så jeg lurer på om det handler mye om det.

Det er kanskje ikke nok tid til å jobbe frivillig for eksempel, og ikke tid til å være en del av det sosiale, som Amalie har inntrykk av at er ganske altoppslukende.

–Men det er veldig synd. Jeg håper det blir mer kultur for det etter hvert. Det kunne sikkert vært ting som var annerledes der.

Hun tror kunststudenter har mye til felles med mange som er på Samfundet,

og hun tror de hadde passet godt inn i det miljøet.

–Og så tror jeg det hadde vært veldig sunt, fordi KiT er en liten skole og det er fare for at det kan bli et ekkokammer.

Det opplyses om at Celine Bergundhaugen er tidligere medlem av Studentmediene. UD

ATMOSFÆRE: På innsiden av det grå kontorbygget Kunstakademiet i Trondheim finner man en mer kreativ atmosfære.

Behov for tannlege?

Vi er din studenttannlege og hos oss får du alltid undersøkelse til 450 kroner og 10 % rabatt på øvrig tannbehandling.

450,-

Du finner våre fire tannklinikker sentralt beliggende på Trondheim Torg, Leutenhaven, Munkegata og Sirkus Shopping.

*Kan ikke kombineres med andre tilbud og gjelder ikke tannteknikerarbeid.
*Studentbevis må medbringes.

 ORIS DENTAL

[orisdental.no](https://www.orisdental.no)

Trondheimsstudenten - Denne spalten vil vere eit møte med den gjengse student i Trondheim. Den skal fortelje deira historie, på ein nær og personleg måte.

REALFAG OG RASJONALITET FÅR FORRANG NÅR PER IVAR SKAL ENDRE VERDA

På vidaregåande gjekk han og venta på å få studere. Med eit ynskje om å løyse klimakrisa var planen å ta master på fire år.

TEKST: Ayne Kifle Assefa Aalen | FOTO: Sigrid Andreassen

– Etter vidaregåande måtte eg i førstegangstenesta. Det var ikkje noko for meg, men då det var overstått, var det veldig bra å komme inn i studentlivet, seier han.

Per Ivar fortel at studentlivet er ein stor kontrast til førstegangstenesta, og beskriv det første året som student i Trondheim som heilt fantastisk.

Dårleg tid og klimaengasjement

– Eg var litt overytar. eg søkte meg inn på industriell kjemi og bioteknologi og hadde ambisjonar om å ta master på fire år.

Han fortel at han tok ekstra fag; dei to første åra tok han fem fag framfor berre fire per semester.

– Det var mykje jobb, men eg treivst godt med det.

Motivasjonen for val av studie handla mykje om klimaengasjement.

– Det verka som industriell kjemi og bioteknologi var vegen å gå for å bidra

til å løyse klimakrisa. Det var jo også difor eg ville ta master på fire år, for viss eg blei ferdig tidlegare, kunne eg endå fortare jobbe med ting som hadde reell påverknad på klimakrisa.

Per Ivar fortel at han hadde det ganske travelt, men at ting har roa seg litt no. Han tek master på normert tid, og utanom studia er han leiar i Effektiv altruisme (EA), eit verv som han fortel mykje om.

– Eg blei med i Effektiv altruisme NTNU, ein studentorganisasjon som jobbar med korleis ein kan nytte forskning i bistand for å redde flest liv og utrette mest godt i verda.

Vidare forklarar han kva som ligg bak dette fokuset på effektivitet.

– Nokre bistanndsorganisasjonar er estimert til å vere hundre ganger meir effektive i sitt arbeid enn medianen.

Empati som tunnelsyn

Det er heilt tydeleg at Per Ivar er ein person blir driven av engasjementet

sitt, og at han meiner at det er viktig med rasjonalitet og effektivitet i møte med verdas kriser.

– Vi ser det som skjer i Ukraina, og eg har kjent på ein trong til å gjere noko med det. Samstundes er situasjonen med naudhjelp alltid usikker.

Han peikar på at krigen i Ukraina utan tvil får meir midlar fordi det er stor mediedekning, men han undrast på om logistikken er på plass for å bruke midlane effektivt. EA baserer seg på forskning, og i ein så ny situasjon er det ikkje så mykje data.

– Du finn liksom ikkje ein kost-effektivitetsanalyse av Røde Kross sitt arbeid i Ukraina no.

Praten vidare er prega av litt meir alvor, og Per Ivar understrekar at han ikkje ynskjer å trække nokon på tærne. Det verkar som han vil fram til at vi må ha fleire tankar i hovudet på same tid.

– Det er dumt om empatien blir eit tunnelsyn med fokus retta på dei vi ser mest. Eg stiller meg skeptisk til mine

eigne kjensler når eg har ein kjensle av å berre ville hjelpe Ukraina. Det er vanskeleg.

Per Ivar uttrykkjer at kriser som krigen i Ukraina kanskje viser dei meir kritikkverdige og sårbare sidene ved EA-rørsla.

– Når du kjem i situasjonar der du ikkje har så mykje forskning, vil mange berre skyve seg litt vekk. Ofte må ein jo berre gjere kvalifiserte gjett for å få utretta noko.

Nesten hundre prosent optimist

Som ein person som dedikerer såpass mykje tid til å dvele over verdas problemer, har Per Ivar eit overraskande positivt syn på verda.

– Eg ser lyst på det. Det er ei holdningsendring som har kome etter at eg blei med i EA.

Han fortel om EA-miljøet som ein plass der mange har tenkt over korleis vi skal jobbe med desse problemstillingane.

– Det er så mykje handfast ein kan ta tak i. Klimakrisa gjer oss jo engstelege, og viss ein ikkje har nokre handfaste løysingar, blir det ubehageleg. Då blir ein pessimistisk. No har eg fått erstatta den angsten med motivasjon, seier han.

Han peikar på at ja, klimakrisa er eit problem, men at vi òg har løysingar.

– Eg er 100 prosent optimist. Nei, vent, 95 prosent optimist. **UD**

95 PROSENT OPTIMIST: Per Ivar har trua på at vi klarer å løyse klimakrisa.

Fire kjappe og eitt dilemma:

Det beste med byen: – Må eg velje berre éin ting?

Les no: – *The Precipice: Existential Risk and the Future of Humanity* av Toby Ord.

Siste filmoppleving: – Doctor Strange.

Beste stad å dra på deit: – Grano, viss du elsker pizza.

Dilemma: Få slutt på alle krigar i verda eller stoppe klimaendringane?

– *Eg er redd for at klimakrise kan føre til fleire krigar, men krig kan og føre til verre klimakrise... Eg må nok gå for ingen krig. Kanskje det fører til betre samarbeid i verda, at alle får klimaendringar som felles fiende.*

FOTO: Erika Hebbert

Kristin Vego fanger stemningsbilder i novellesamlingen Se en siste gang på alt vakkert

– Jeg tenker at jeg har fanget noen stemninger som jeg gjerne vil holde fast på.

TEKST: Beriwan Sirin Kesen

Alder: 30 år
Aktuell med:
Se en siste gang på alt vakkert
Utdanning: Master i litteratur og historie fra Aarhus
Fra: Aarhus, bosatt i Oslo

På telefonlinje mellom Trondheim og København, får jeg tak i den aktuelle prisvinneren av årets 'Tarjei Vesaas'

debutantpris, to dager før vinneren annonseres for allmennheten.
– Nå er det jo ikke offisielt for alle før på fredag, så jeg må holde det hemmelig fram til da. Det har allerede vært mange intervju og telefoner fra journalister. Det er spennende, men litt overveldende, forteller Kristin Vego.

Kristin Vegos interesse for litteratur startet i barndommen. Hun har skrevet og lest så lenge hun kan huske.

– Jeg tror det kommer fra at jeg vokste opp i et hjem med mange bøker. Min mor er bibliotekar, og i mine foreldres bokhylle sto Hamsun og Ibsens samlede verker og mye annen klassisk norsk litteratur. Ikke at jeg leste det som barn, men de lå der.

I stedet var Philip Pullmann og Jostein Gaarder blant favorittforfatterne i barndommen, og bøker som *Harry Potter* og *Anne fra Bjørkely* ble mye lest.

I voksen alder er det derimot to andre forfattere som har vært viktigst i prosessen med å skrive debutsamlingen *Se en siste gang på alt vakkert*.

– Den tyske Judith Hermann har vært en stor inspirasjon. Det samme med Alice Munro. De to har vært viktigst for meg når det gjelder hvordan jeg vil skrive noveller.

Den aktuelle forfatteren forteller at novellene handler om å finne seg selv – til en viss grad.

hva de ikke vil. I relasjoner eller i møte med andre. Det handler om å finne seg selv til en viss grad. I noen av historiene ser man hvordan små og store øyeblikk kan forandre alt.

Hun forteller at hun bruker seg selv som eksempel i novellene.

– Jeg tar fra meg selv når jeg skriver. Det er ikke selvbiografisk, men jeg bruker erfaringer, følelser og ting jeg har sett når jeg skriver. Jeg bruker deler av livet mitt i novellen.

“ – Jeg tror at noe av det som er gjennomgående i min bok er at kvinnene må finne ut av hva de vil og hva de ikke vil

– De handler alle sammen om unge voksne kvinner i tjuårene. Og så handler de om relasjoner, parforhold og venninneforhold.

Kvinnene i Vegos noveller reiser mye rundt. De er unge voksne kvinner som er på søken etter å finne ut hvem de er og hva de skal gjøre i livet.

– Jeg tror at noe av det som er gjennomgående i min bok, er at kvinnene må finne ut av hva de vil og

Samtidig forteller Vego at det er viktig å være påpasselig når man bruker seg selv i skrivingen.

– Jeg må ha en avstand til stoffet. Det skal være fiksjon, ellers blir det ikke en novelle.

Debutantvinneren merket at hun var i mål da hun skrev ferdig den siste novellen. Hun forteller at de novellene hun skrev ferdig, var de som kom med i boken.

– Det er ikke sånn at jeg har skrevet tjue noveller og valgt ut ni. Det var en naturlig prosess.

Novellen – en lillebrorsjanger?

– Jeg synes at novellen er en fantastisk sjanger. Jeg tror det er en sjanger man enten forelsker seg fullstendig i eller ikke har et forhold til. Det er mange som ikke leser noveller og heller foretrekker romaner, men jeg oppdaget den beste litteraturen i denne sjangeren.

Vego stopper opp et lite øyeblikk.

– Den er jo en slags lillebrorsjanger. Det er ikke mange som leser dem.

Hun trekker fram flere sider ved novellesjangeren som treffer henne.

– For det første er novellen en kort fortelling. Det vil si at i novellen kan man fortelle en annen type historie enn i en roman. Tekstens komposisjon er veldig viktig, og det liker jeg å arbeide med.

I novellen kan man zoome inn på små øyeblikk

– Mine noveller er stemningsbilder. I novellen kan man zoome inn på små øyeblikk. Man kan fortelle små historier fra livet og de små tingene som ikke får plass i en roman.

Som ung forfatter, ser du på novellene som et steg mot romanen, eller er novellene endestasjonen? →

Siste leseropplevelse? – Elizabeth Strout – *Oh William!*
Favorittmatrett? – Dansk surdeigsbrød.
Hvor liker du å reise? – Berlin.
Hvem betyr mest for deg? – Min samboer.
Hvem er du på fest? – Jeg går nesten aldri på fest.
 Jeg er den som står på kjøkkenet eller på terrassen og prater med folk.
Favorittfilm? – *Thelma & Louise*.
Skrivetips? – Tenk på teksten som en helhet. Ikke bare fokuser på enkeltsetninger.

– Altså, jeg har trodd at jeg skulle skrive noveller for alltid. Novellsjangeren er fantastisk, vanskelig og spennende. Jeg har ikke vært dratt mot romanen, men jeg merker at jeg trenger en pause fra novellen, sier Vego med en latter.

For tiden skriver hun ikke på noe konkret, og har kun noen idéer og tanker. Hun føyer til:

– Jeg tror at det er veldig typisk å tenke at novellen er en øvingsplass for romanen. Slik tenker ikke jeg. Jeg tenker på novellen som en sjanger som er like spennende og vanskelig som romanen. Det er to helt forskjellige måter å arbeide på, tror jeg. Man kan si at fordelene med novellen er at den er mer overskuelig å jobbe med fordi den er kort, men til gjengjeld har den sine egne utfordringer.

Det er som om jeg har samlet på noen ting jeg var i ferd med å miste

En utfordring man har som novelleforfatter, er at man har begrenset plass og må velge ut hva som skal være med. Man må være mer presis, forteller Vego. Til tross for dette har hun fått mye ut av å skrive debutboken.

– Jeg tenker at jeg har fanget noen stemninger som jeg gjerne vil holde fast på. Det er som om jeg har samlet på noen ting som jeg var i ferd med å miste. Og så har jeg brukt novellene til å undersøke noen situasjoner og relasjoner som kan være vanskelig, og som jeg har lyst til å prøve å skrive fram nyansene i.

Vego har også lært mye underveis.

– Jeg tror jeg har lært å få et mer distansert blikk på mine egne tekster. Jeg har blitt bedre til å skrive, og til neste bok skal jeg lære å skrive på nytt.

ud

Anmeldelse:

Kruttsterk debut

Pek på en novellesamling uten svake ledd, og jeg vil fortelle deg hvorfor du tar feil. Se en siste gang på *alt vakkert* er likevel farlig nærme å motbevise meg.

TEKST: Martin Tilrem

Kristin Vego er noe så sjeldent som en debutant uten åpenbart behov for å bevise egne ferdigheter. Novellesamlingen er geografisk spredt, men likevel sentrert rundt kvinner i situasjoner ukjente for dem selv. Vego faller ikke i debutantfellen; hun prøver ikke på for mye på én gang. Resultatet er en rekke fortellinger som passer godt samlet og kanskje enda bedre alene.

Gjennom feil briller

Et utvilsomt høydepunkt blant de ni fortellingene begynner på side 51. «Gjenferd» følger jeg-et og hennes venninne Amanda på besøk hos kompisen August. De tre var et slags trekløver på videregående. Amanda virker å ha hatt et godt øye for August i lengre tid. Jeg-et og August begynte å studere i København samtidig, og innledet et seksuelt forhold. Den tid er forbi, og nå er de tre samlet igjen, i en liten hybel, i en liten belgisk by.

Novellens siste side gjør det enhver god novelle gjør. Den forteller meg at historien, selve historien, har blitt fortalt rett foran øynene mine. Skjult bare fordi jeg har sett det hele gjennom feil briller. I siste avsnitt maler Vego det mest totale bildet av å stå utenfor, dum og uvitende, som jeg noen ganger har lest.

Anonymt språk

Et godt litterært verk kjennetegnes for meg, rent språklig, av at jeg ikke

tenker på språk mens jeg leser. Det gjorde jeg heller ikke mens jeg leste denne samlingen. Språket er klart og tydelig, bærer ikke preg av verken å ha konstruert sin egen stil eller etterlignet noen andres. Historien tar førersetet, det er sådan et anonymt språk, men uten negative fortegn, og som dessuten underbygger den anonymiteten mange av novellenes karakterer føler på.

Relasjoner i fokus

Jeg savner større variasjon i lengde blant de ni fortellingene. Det kan virke urimelig å bedømme en novellesamling på basis av lengden på de enkelte historiene. Til vanlig ville jeg vært enig, men at nesten alle novellene er tilnærmet like lange, skaper en monotoni som negativt påvirker leseropplevelsen. Det svekker totalinntrykk av utvilsomt gode «Gjenferd», og styrker heller ikke den noe svakere «Brev».

Det skjer ikke veldig mye i noen av fortellingene. Handlingen ligger i de komplekse relasjonene mellom mennesker og hvordan de endrer seg. Om du noen ganger har lest Sally Rooney uten å irritere deg over manglende handling, kan du anse det som trygt å plukke opp Kristin Vego. At jeg pirker på monotoni i novellenes lengde, sier i grunn mer om verkets kruttsterke litterære kvaliteter.

Les om de andre nominerte til Tarjei Vesaas' debutantpris på underdusken.no

SE EN SISTE GANG PÅ ALT VAKKERT

Anmeldelse:

En lykkelig slutt

Europas største misantrop har omfavnet kjærligheten.

TEKST: Syver Røinaas

Tittel: *tilintetgjøre*
Forfatter: Michel Houellebecq
Sider: 653
Forlag: Cappelen Damm

«Det er noen mandager helt i slutten av november eller i begynnelsen av desember da man, særlig når man er singel, har følelsen av å befinne seg i dødens forgård. Sommerferien er glemt for lengst, nyåret er ennå langt unna; nærheten til det store intet er ualminnelig.»

Slik starter *tilintetgjøre*, Michel Houellebecqs siste roman. Hovedfiguren Paul er ansatt i det franske finansdepartementet og fører et kjærlighetsløst samliv i Paris. Når hans far får hjerneslag, samles familien for første gang på lenge, og romanen utvikler seg deretter til en veritabel familiekronike. Men ikke nok med det: Når det dukker opp en falsk video der den franske finansministeren – Pauls sjef og venn – blir giljotinert like før det franske presidentvalget, så minner *tilintetgjøre* også om både krimroman og politiske thriller. En detaljert skisse av giljotinen er forresten inkludert.

Heksereligion og helsepolitikk

Michel Houellebecq besitter en sjelden blanding av «en poets presisjon og en vitenskapsmanns forestillingsevne», med ett av hans litterære forbilders ord. *tilintetgjøre* rommer faktisk så vidt forskjellige emner som nyhedensk wicca-religion, dataanimasjon, økofascisme og fransk helsepolitikk, skildret med en blanding av oppriktig interesse og Houellebecqs herlig misantropiske humor. Dette brede litterære repertoaret rettfærdiggjør romanens 653 sider; dette er med god margin hans lengste roman.

Klassisk Houellebecq

I realistisk tradisjon byr *tilintetgjøre* på en litterær flerstemmighet, orkestrert av en allvitende forfatter med mye til felles med hovedfiguren Paul. Gjennom ham skildrer Houellebecq i kjent stil de gamle trossystemenes kollaps, modernitetens fremskritt og individets grunnleggende ensomhet, alltid med et lakonisk språk som her flyter godt i Tom Lotheringtons oversettelse. Og selv om både misantropien

og stilen har vært enda mer krystallklar i tidligere romaner, er *tilintetgjøre* fortsatt Houellebecq på høyden.

Aftenlandets undergang

Den europeiske sivilisasjons undergang har vært et gjennomgående tema i Houellebecqs forfatterskap, og dette gjelder også for *tilintetgjøre*. Sivilisasjonskritikken var imidlertid sterkere i *Underkastelse*, fortvilelsen større i *Plattform* og *Utvidelse av kampsonen*, plottet mer stringent i *Kartet og terrenget*. Det er derimot en helt ny kvalitet som åpenbarer seg mot slutten av *tilintetgjøre*, for selv om dette ikke er Houellebecqs kvasseste eller mest bråkete roman, så er den hans aller, aller vakreste. Verden og livet går fortsatt ad undas i *tilintetgjøre*, men for første gang i forfatterskapet kan en forestille seg Houellebecq lykkelig. Størst av alt er kjærligheten, konkluderer Europas største misantrop.

FOTO: Cappelen damm

Vegetarburgar med hint av barnebursdag

– Dette var ikkje eit særleg godt tilbod, seier Herbamare etter å ha ete seg god og mett.

TEKST OG FOTO: Gastronom og Herbamare | ILLUSTRASJON: Frida Bjerva

Miljø: 5 (Veldig bra for miljøet)
Service: 4
Mat for pengane: 3
Total: 3

Dei to gastronomiske genia har teke måndagen på alvor og bestilt det mest fornuftige av midtbyens 150-kronerstilbod: sunn, berekraftig burgar frå Mat fra hagen.

Grøne fingrar

Matmeldarane plasserer seg godt ved eit stort vindauge, omgitt av bregnar, gullranker, aspидistra og bjørkefiken. Den vesle hurtigmatkjeda sin gjennomførte grønne profil verkar særleg appellerande på europeiske utvekslingsstudentar og turistar, og ein høg prosentdel av samtalen er av framandspråkleg art.

– Her har dei verkeleg teke plantebasert på alvor, kommenterer Gastronom og peikar observant på ei utepute dekorert med grønne planter.

Dei skulle gjerne ha testa den hyggelige uteplassen, hadde det ikkje vore for dei høge skyskraparane som blokkerer totalt for tidlege stålar av vårvarme.

«Santa Maria!»

Burgarane kjem raskt til bordet etter bestilling. Dei er lekkert dandert med søtpotetfries og eit lite beger med oransje dressing på sida. Det passar dei to svoltne bautaane bra, så det tek ikkje lang tid før dei begge er godt inn i måltidet.

Den stuttjukke plantebaserte burgaren ligg godt gøymd blant eit lag Santa Maria nachochips, inntulla i bleik burgarbakst med endå bleikare sesamfrø på.

– Det ser ut som billig kneippbrød, kommenterer Gastronomat.

– Det smakar også slik. Dei har nok gløymt å putte meierismør i deigen, fniser Herbamare.

Det er ingen nemneverdig smak på sjølve burgaren. Han er vegetarisk og mettande, men manglar den karak-

teristiske tøtsjen av noko pikant. Dei kulinariske kløpparane er einige om at vegetar er best når ein ikkje prøver å skjule det. Samtidig gjer det seg med innslaget av sprø nachochips, som bryt med dei mjuke konsistensane.

– Greie fries, seier Gastronomat og sender eit langt blick mot restane av dei tjukke som ligg igjen i Herbamare si skål, lik fingrane i ein Roald Dahl-roman.

Herbamare tek ikkje hintet, men forsyner seg sjølv.

– Det minner om ein vaksen barnebursdag, seier ketsjupkjennaren etter å ha dyppa éin av dei i chipotle-dressing.

Gastromat tek eit jafs av burgaren og opplyser om at den same barnebursdagen har sett sitt preg på hovudretten.

– Utruleg godt med den tynne raudlauken, då, kommenterer ein begeistra Gastronomat.

Herbamare forsyner seg av senga av raudkålsstrimlar som burgaren kviler på og nikkar samtykkande.

Mat fra hagen, Thomas Angells gate 10B

Vi åt: Vekas mandagsmiddag til 150 kroner (Chipotleburger med søtpotetfries)
Pris: 150 kroner
Studentrabatt: Nei
Passar for: Miljø- og helsemedvitne

FOTO: Focus Features

Oscar-vinnende MØKKAFILM

Kenneth Branagh er en dårlig regissør, og *Belfast* er filmen som beviser det.

TEKST: Helge Isdal

Tittel: *Belfast*
Regissør: Kenneth Branagh
Lengde: 98 min
Kan sees: På kino nå

La det være klart: Til tross for sine syv Oscar-nominasjoner er ikke *Belfast* en god film. Filmen tar utgangspunkt i regissør Sir Kenneth Branaghs egne barndomsminner som ung nord-ire på slutten av 60-tallet, og Branagh virker å tro at dette er av verdi for noen andre enn ham selv. Det kunne det kanskje vært, men *Belfast* er en så dårlig fortalt fortelling at enhver velmenende baktanke regissøren kan ha hatt, forsvinner i hans egne manglende evne til å fortelle den.

Året er 1969. I et arbeiderklassestrøk i den nordirske hovedstaden vokser niåringen Buddy opp. Rundt ham pågår den voldssomme konflikten mellom protestanter og katolikker. Familien hans har sitt å stri med, men Buddy

lever livet som guttunger flest: ubrydd og naivt. Han foreleser seg, drar på kino og snakker livsvisdom med bestefaren.

Dessverre makter ikke regissør Branagh å gjenskape magien i sine egne barndomsminner på troverdig vis. Aldri har arbeiderklassen vært renere, aldri har en krigsherjet gate sett roligere ut. Til å være satt til en så spesifikk tid, på et så spesifikt sted, basert på spesifikke minner, er filmen påfallende generell og livløs. For Branagh var sikkert flere av hendelsene portrettert i *Belfast* formative for hans videre liv og virke. Jeg skjønner bare ikke hvorfor det skulle være av interesse for meg.

Da hjelper det lite at Branagh pakker inn *Belfast* i en stygg, stygg filmstil. Det digitale sorthvittfotoet er like platt og pregløst som en nyhetssending der fargekoloritten er skrudd ned til null. Med et konstant dybdefokus og snodige kameravinkler benytter Branagh seg av et filmspråk han verken snakker

eller forstår. Som i én av filmens mer intense scener: en fryktelig merkelig og malplassert gisselsituasjon. Branagh gjør den nybegynnerfeilen å tro at dersom en bare klipper ofte nok, vil det automatisk bli mer engasjerende. Så er ikke tilfelle, og den urytmiske klippen gjør at jeg mister oversikten over hvem som gjør hva. Men hvordan skulle Branagh vite at *mer* ikke er synonymt med *bedre*, han har jo bare laget spillefilmer i 33 *jævla* år.

Om noe, er filmen godt spilt. Scenene mellom Buddys besteforeldre er fine, og i relasjonen mellom Buddy og bestefaren grenser filmen mot noe rørende. Men det er også det eneste verd å berømme. *Belfast* er en ellers tom film, med et tomt indre, dekket av et tynt, tynt skall av filmatisk staffasje. *Belfasts* Oscar-seier for *Beste originalmanus* er å pisse alle manusforfattere i trynet, og jeg vil ta enhver kjøpte billett til denne selvgode møkkafilmen som en personlig fornærmelse.

Åtte

Gine Cornelia Pedersen

Åtte går inn i menneskets psyke

Gine Cornelia Pedersen er ikke redd for å eksperimentere med språk og form i sine noveller.

TEKST: Leif Henrik Hansen Høøen

Tittel: *Åtte*
Forfatter: Gine Cornelia Pedersen
Sider: 228
Forlag: Cappelen Damm

Åtte er Gine Cornelia Pedersens første novellesamling. I samlingen møter vi åtte personer i helt ulike livssituasjoner. Felles for dem er at de har sterke drifter og lengsler som de på ulike vis forsøker å mette, med varierende hell.

Fascinerende bevissthetsstrøm

Det første jeg slås av, er den språklige variasjonen i de ulike novellene. Spesielt skiller «Influenza» seg ut, som nærmest er en slags bevissthetsstrøm til en ung, suksessrik påvirkner. Den fremstår noe voldsom og karikert, men jeg sitter igjen med en fascinasjon når jeg ser måten hovedkarakteren begrunner måten hun handler på. Samtidig setter den også i gang tanker om hvor lur det er å opphøye enkeltpersoner i den graden vi gjør.

Novellene har lite dialog, og vi går i stedet rett inn i hovedkarakterenes

indre psyke og monolog. Personene vi møter er interessante, og vi veiledes gjennom hvorfor de gjør som de gjør. «Kråkeslottet», «Gresk Natt» og «Forfatterens store ønske» skiller seg ut. De er vage og abstrakte, og fremstår som mindre troverdige og interessante enn de resterende fem i samlingen. Min opplevelse er at de prøver på mer enn de klarer å oppnå.

Karakterer man tror på

«Schrödingers katt» er én av de sterkeste novellene i samlingen. Det er en sår fortelling om en invaderende og kontrollerende mor, som har gjort datteren Camilla til syndebukken i familien. Måten Camilla får skyldfølelse over å ha egne ønsker og behov, og familiedynamikken man kan se gjennom linjene, er vond å lese. Camilla er en troverdig karakter, og gjennom beskrivelsen av et møte mellom henne og moren klarer Pedersen på dyktig vis å flette inn store deler av Camillas liv.

Gjennom samlingen gripes jeg også av spennende språklige bilder. Skarp februarsol som skjærer i kjøtt og øyne,

glatte tanker som er umulige å få tak på, det å flyte utover og bli en akvarell. Spesielt ser man dette i «Kunsten å lide». Den spiller på kontraster, myten om den sultende kunstneren, og bruker utstyr fra kunstverdenen til å beskrive hovedkarakteren.

Skillet mellom påvirker og følger

«Gullkalven» står seg også ut som svært interessant. Hovedkarakteren bytter navn til Aurora Irene Høst på sosiale medier, for det synes hun klinger bedre enn hennes virkelige navn. Hun lever isolert, men dyrker frem en slags fantasiverden der hun er bestevenn med Asta, en berømt påvirkner, til den grad at hun tenker at hun kjenner Asta bedre enn de faktiske vennene hennes gjør. Det gir en spennende utforskning av hvor grensen mellom digital og virkelig verden går og hvor godt vi egentlig kjenner de vi følger.

Pedersens store styrke er at hun ikke er redd for å eksperimentere med språk og form. De gangene hun lykkes med det, så lykkes hun virkelig.

«Digt og forbandet løgn!»

Den historiske romanen er utskjelt av både historikere og litteraturvitere. Likevel består den som én av de desidert mest populære sjangrene.

TEKST: Martin Tilrem | ILLUSTRASJON: Tallak Lie

– Leserne vil ha veldig mange oppfatninger og assosiasjoner rundt personene jeg skriver om, forteller forfatter Hilde Susan Jægtnes, etter spørsmål om hva som er den største utfordringen ved å skrive en historisk roman.

Hun er for øyeblikket aktuell med romanen *Jeg grunnla De forente stater*,

en historisk roman basert på livet til Alexander Hamilton.

– Leseren leter hele tiden etter hva som er sant og hva som ikke er det. Det gir meg som skjønnlitterær forfatter veldig stor autoritet, noe som kan slå ut begge veier. I verste fall antar leseren at alt de leser er hundre prosent sant, selv om jeg skriver fiksjon. Det er tross alt

250 år siden hendelsene jeg skriver om, skjedde, sier hun.

Jægtnes peker blant annet på at leseren selv gjerne vil at det som står i romanen er sant.

– Folk har veldig lyst til å tro at det er sant. Som forfatter er det spennende, men også litt frustrerende. Folk er tiltrukket av idéen om at de får et gløtt

bak kulissene til viktige historiske begivenheter, som om de leser en reportasje om hvordan kjendisene har det hjemme hos seg, sier hun.

Ikke en historisk kilde

Pål Thonstad Sandvik, professor ved Institutt for moderne samfunns historie, er klar i sin mening om at man må lese historiske romaner med en viss varsomhet.

– En forfatter som lever seg inn i folk på 1800-tallet, er ikke en historisk kilde, sier han.

Sandvik sier at han har stor respekt for historisk roman-forfattere, blant dem Sigrid Undset, både litterært og historiefaglig.

– Jeg mener at Johan Falkberget og Sigrid Undset skriver stor litteratur, og jeg synes begge er gode historikere. De gjensker troverdige historiske tablå, sier han.

Likevel mener Sandvik at historiske romaner må tas med en klype salt.

– Om målet er å lære historie, må det leses med varsomhet, sier han.

Løgn og etter løgn

At historiske romaner ikke er historiske kilder og derfor må leses kritisk, er forfatter Hilde Susan Jægtnes enig i.

– Jeg er helt enig. Hva var det Ibsen sa i Peer Gynt? At det var «Digt og forbandet løgn!»? Historisk fiksjon er full av løgn, men det betyr ikke at alt som dramatiseres skal avskrives som løgn. Det gjelder å bruke litterære virkemidler som får leseren til å forbli bevisst om leserkontrakten, sier hun.

For å illustrere poenget peker hun blant annet på NRK-serien *Atlantic Crossing*, som skapte debatt blant historikere etter publisering.

– Det er bare å se på *Atlantic Crossing*, hvor det virker som tv-skaperne henter til at USA ikke ville deltatt i andre verdenskrig om det ikke var for kronprinsesse Märtha. Etter min

mening blir det å tøy fiksjonsstrikken litt langt. Dessuten fremstår det som nasjonalistisk, navlebeskuende ønsketenkning, sier hun.

I hennes egen roman skal de fleste historiske rammene beskrevet være historisk korrekte.

– Svært mye av det som presenteres som fakta i boken, er autentisk. Det er sjelden jeg bevisst har gått bort fra fakta som jeg vet kan verifiseres. Men jeg har måttet dikte mye av innholdet i scenene jeg har valgt å dramatisere, for å kunne fortelle historien fra forskjellige synsvinkler, forklarer hun.

En utskjelt sjanger

– En litteraturviter bedømmer ikke skjønnlitteraturen først og fremst som sann eller falsk. Det blir en uinteressant

og irrelevant problemstilling som ikke tar hensyn til hvordan fiksjon fungerer, forklarer Marit Sjelmo.

Hun er stipendiat i nordisk litteratur ved Institutt for språk og litteratur på NTNU og har en mastergrad i allmenn litteraturvitenskap.

Sjelmo er klar på at det eksisterer etiske problemstillinger rundt litterære tekster basert på historie.

– Skjønnlitterære tekster kan signalisere at de stiller seg veldig tett inntil historiske hendelser. Om de gjør det, men likevel fordreier historiske fakta, blir det et etisk problem, sier hun.

Fra et litterært perspektiv slipper den historiske romanen heller ikke unna kritikk.

– Den historiske romanen har tidvis vært en utskjelt sjanger som har blitt sett

PROBLEMATISK: Jægtnes påpeker at det er leserne selv som gjerne vil at alt i romanen skal være sant. Forfattere påstår som oftest ikke det. FOTO: Paal Audestad

på som en form for virkelighetsflukt, hvor kulissene er generiske og enkelt kan byttes ut, forteller Sjelmo.

Mye dårlig litteratur

Jægtnes har selv sittet i innkjøpsordningen for prosa hos Kulturrådet. Hun erkjenner at det blir skrevet en del mindre vellykket historisk skjønnlitteratur.

– Jeg satt i innkjøpsordningen i prosa for Kulturrådet og har lest en god del svake historiske romaner. Det er mange som ikke er bevandret i å bruke litterære virkemidler. Det hjelper ikke å ha dybdekunnskaper om historie når man ikke har nok erfaring med håndverket som skal til for å skru sammen en roman, forklarer hun.

Resultatet, ifølge Jægtnes, blir i verste fall lite underholdene underholdningsromaner.

– I verste fall blir det kiosklitteratur. Men jeg synes heller ikke at det har så mye underholdningsverdi når det er skrevet såpass mangelfullt. Ofte har de en overvekt av fakta kombinert med svulstig språk, sier hun.

Jægtnes tror den historiske romanens noe dårlige rykte kan være en utfordring for forfattere med større litterære ambisjoner.

– Om det er forfattere som forsøker å kombinere historisk stoff med høye skjønnlitterære ambisjoner, så er det klart de kan føle seg stigmatisert, sier hun.

Etter hennes skjønn har det lenge vært en trend at samtidsforfattere som ønsker å hevde seg i det litterære kretsløpet skriver minimalistisk uten å bevege seg langt unna realismen.

– I et slikt klima kan historiske romaner fort bli uglesett.

Likevel finnes det anerkjente norske forfattere som har skrevet historiske romaner.

– Forfattere som Roy Jacobsen, Edvard Hoem, Maria Alnæs, Lars Mytting, og selvfølgelig Sigrid Undset har høstet stor anerkjennelse for sine historiske romaner.

Samtidsromaner fra fortiden

Historiker Pål Thonstad Sandvik tror at Sigrid Undset kan ha vært vel så opplyst som sin egen samtids historikere.

– Undset var godt opplest på middelalderen og hadde kanskje en bedre forståelse av kulturelle og religiøse forhold enn mange av hennes samtids historikere, sier han.

Det gjør dog ikke romanene hennes til gode historiske kilder.

– Man går likevel ikke dit for å lære om middelalderen. For en historiker er det viktig å medregne hvor nært en skrevet kilde er selve begivenheten. Om noe er skrevet hundre år etterpå, er kilden mindre sikker enn en øyevitneskildring, forklarer Sandvik.

Han mener romaner som i sin tid var samtidslitteratur, er veien å gå om man virkelig vil lære noe.

– Man må ta en historisk roman for det det er. Det er store kvalitetsforskjeller, men for å lære historie ville jeg anbefalt å lese samtidsromaner fra fortiden. Der er det mye å lære, sier han.

UTSKJELT SJANGER: Litteraturviter Marit Sjelmo mener man ikke skal undervurdere den historiske romanen.

Skaper større engasjement

Sandvik vedgår likevel at det er mulig å lære noe av historiske romaner også.

– Leser man Lars Mytting, kan man lære historie av det, men det er skjønnlitteratur og tross alt skrevet på 2000-tallet, sier han.

At historiske romaner kan ha positiv innvirkning på historieforståelse, er også forfatter Jægtnes enig i.

– Jeg tror det skaper mer engasjement for det historiske materialet. Historiske romaner kan inspirere til å lese faglitteratur, og da får man jo i pose og sekk, sier hun.

Jægtnes poengterer at mennesker gjerne husker ting som er skrevet i narrativ form bedre.

– Man husker bedre når det man leser er skrevet som et narrativ. Man får følelsesmessige knagger å henge fakta på. Man absorberer det mer effektivt, som både er positivt og negativt, forteller hun.

Umåtelig populær

Samtlige kritiske blikk til tross: Den historiske romanen er og blir en populær litterær sjanger.

– Historisk fiksjon har vært veldig viktig i norsk og europeisk litteraturhistorie. Romanen og den historiske romanen henger veldig sammen i begynnelsen, forklarer Marit Sjelmo.

I moderne tid drar hun fram romaner om andre verdenskrig som bevis på dens popularitet.

Leseliste for leseglade studenter

Gjennom arbeidet med artikkelen har det stadig dukket opp titler og forfattere både historikeren, litteraturviteren og forfatteren anser som mer enn verdt å lese. Her er noen av dem.

- *Rosens navn*, (1980) Umberto Eco
- *Kristin Lavransdatter*, (1920-1922) Sigrid Undset
- *Ut å stjele hester*, (2003) Per Petterson
- *Leksikon om lys og mørke*, (2019) Simon Stranger
- *Rød selvbiografi*, (1998) Anne Carson
- *Malina*, (1971) Ingeborg Bachmann
- *Søsterklokkene*, (2018) Lars Mytting

– Nå til dags, og i flere tiår forut, har romaner med andre verdenskrig som bakteppe vært veldig populært i Norge. Som *Leksikon om lys og mørke* av Simon Stranger, eller *Ut å stjele hester* av Per Petterson.

Hun er uansett klar på at den historiske romanen ikke burde undervurderes, til tross for at den kan anses som virkelighetsflukt.

– Jeg mener at virkelighetsflukten er veldig sentral i populærlitteraturen, og at den ikke skal undervurderes, sier hun. **UD**

HEI STUDENT
Skal du flytte?
La Studbud gjøre jobben!

Studbud tilbyr transport og flyttetjenester for studenter (og ikke-studenter) i Trondheim

FRA
1190,-

Bestill din flytting på:
www.studbud.no
tlf: 452 67 156

Transportkontoret er betjent alle dager mellom 08-18

  @studbudtrondheim

Under Duskens nye spørrespalte:

Fordi vi vet bedre enn deg

Dere har sendt inn spørsmål og vi har gitt dere fantastiske, vise, rett og slett geniale svar. Les videre og bli opplyst.

TEKST: Liber, Baubo og Keres | ILLUSTRASJON: Silje Marie Savland Moksnes

Jeg har aldri opplevd noen form for romantikk og lurer derfor på hvordan jeg skal gå fram for å finne romantikk og kjærlighet som student?

I studietiden er det mye fokus på kjærlighet, og det er nok mange som går rundt og føler at de har mindre erfaring enn andre. Se på flørting som en sport hvor du må trene deg opp! Ikke tenk at du skal finne deg ditt livs kjæreste. Tenk heller at du skal øve deg på å holde øyekontakt og konversere med folk. Oppsøk arenaer der du kan treffe andre, og kast deg ut i det. Ting kan være kleint i starten, men da gjelder det å være snill med seg selv og huske at du er en nybegynner på dette. Snakk til deg selv på samme måte som du snakker til folk du elsker. Det fortjener du.

– Liber

Hvordan forklare dem i kollektivet, som går på gløs, at astrologi har noe for seg? De er fast bestemt på at det er tull. De er for øvrig født i fiskene, tyren og skorpionen.

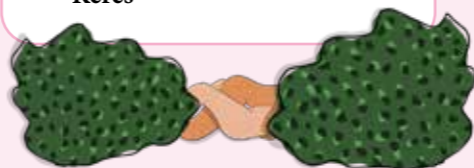
Det høres ut som typiske gløsing. De er alltid noe for seg selv og lever som regel i sin egen transsynte, kjedelige boble. Fiskene er overemosjonelle og manipulerende, personer født i tyren er sta og kompromissløse, mens personer født i skorpionen har ekstremt stort ego og er som regel giftige mennesker. De kan til og med være voldelige, så pass på deg selv! Du har vært uheldig med romkameratene dine, dessverre, og vi foreslår at du flytter ut. Det er ingen nytte i å argumentere med dumme folk. Eventuelt kan du bestille en time hos astrolog for hele kollektivet. Vi har hørt at den på Sirkus shopping er bra.

– Baubo, men også De andre

Typen min vil at vi skal ha sex i skogen, enten i Bymarka eller Estenstadmarka. Er det lovlig?

Det er strengt tatt ikke lovlig ifølge straffelovens paragraf 298. Den sier at man ikke kan ha sex på offentlig sted eller i nærvær av noen som ikke har samtykket til det. Når det er sagt, er dette kanskje en bra mulighet til å føle seg nærmere naturen ved å elske rett oppi den. Det blir nesten som å ha en trekant med moder jord. Bare husk å være diskret, og gjem dere godt!

– Keres

Typen min har foreslått ageplay og ønsker at jeg skal bytte bleie på ham. Jeg har avslått, men det virker som dette er viktig for han. Hvordan skal jeg avslå dette uten å skade forholdet?

Jeg forstår at dette er vanskelig! Hvis du virkelig ikke har lyst til å prøve dette med partneren din, kan du foreslå at han utforsker det på egenhånd. Det fine med ageplay er nemlig at du lett kan utforske det helt alene! Kanskje foreslå at han kjøper seg sin egen smokk? Eller en søt liten sparkedress? Han kan også ta på seg bleie på egenhånd, og så nyte å være i den. Jeg tror det er smart å vise at du støtter ham, selv om du ikke har lyst til å bli med på det selv.

– Keres

Lurer du på noe? Send inn ditt spørsmål her!

KRÆSJKURS I ELEKTRONISK DANSEMUSIKK

Å bli klok på virvaret av undersjangre og fremmedord som møter deg på dansegulvet, kan være utfordrende. Her finner du en liten guide som fjerner hodepinen.

TEKST: Erik Peralta Løvaas
ILLUSTRASJON: Viktorija Belogradovaite

Det er mye som tyder på at nordmenn er glad i lørristing, gauling, hoing og det man ellers forbinder med en fuktig natt mellom glisne dansegulv og mugne skogsrave. Kanskje er du som meg, og startet den pandemifrie tilværelsen med å bli konfrontert med den brutale erkjennelsen at du rett og slett har glemt hvordan man havner i *modus*. Skulle du finne det interessant å slepe øyeplene nedover siden, vil du finne løsningen på problemet: en kort innføring i de fantastiske beistene som bor i klubbmusikkens vidunderlige fyrstedømme, og hvor man finner dem.

Huset der alt begynte

Housemusikk, eller husmusikk for de vordende fedrene der ute, er den største og mest berømte skapningen du vil møte på. Selv om det er vanskelig

å sette fingeren på akkurat når våre forfedre begynte å bruke elektriske kretser til å lage dansemusikk, så vet vi at housen er én av dem som har vært lengst i gamet. Akkurat denne formen for svingtakteri begynte i Chicago på det tidlige åttital, da Frankie Knuckles og et knippe andre lokale DJ-er fant det for godt å remikse favorittlåtene sine med ekstra effekter og rytmiske tillegg. Den gangen hadde housemusikken sitt utspring i blant annet italo-disko, tidlig hiphop og elektro-pop, men i dag står sjangeren på egne bein som en mangehodet stormakt.

Moderne undersjangre inkluderer progressiv house, elektro-house, tech-house og deep-house, for å nevne noen. Husmusikkfeltet er stort, men det eksisterer også fellestrekk. Tempoet er som regel mellom 120 og 130 slag i

minuttet, også kjent som noenlunde raskt, og basstrømmen i starten av hver takt er et urokkelig must.

Imidlertid er det der likhetene stopper, og man vil støte på et mangfold av ulike lydbilder om man dykker ned. Deep-house, for eksempel, preges av tydelig inspirasjon fra amerikansk soul og funk. Det er roligere, dypere og mer sensuelt. Kontrasten til de tunge basslinjene og de skjærende syntriffene i elektro-house er stor.

Tekno – om maskiner kunne synge

Tekno er en bred og tidvis svært eksperimentell sjanger som kjenetegnes av et tempo på mellom 125 og 150 slag i minuttet, et større fokus på det rytmiske enn det melodiske, kreativ bruk av elektronisk dingselyd og den

samme repetitive basstrommen som vi kjenner fra house. Og ja, selv om tekno kan være svært kompleks, kan den også oppleves som repetitiv. De tidlige teknopionérene var futurister og teknologiinteresserte, og lot interessen for synthesizere, trommemaskiner og science fiction komme til syne i musikken. Utstyrt med nytt maskineri og utforskertrang blandet de sammen syntpop og eksisterende sjangre som house og elektro, og skapte det vi i dag kjenner som Detroit tekno.

Jeg spekulerer i om «tekno» etter hvert har endt opp som et feilaktig paraplybegrep for all musikk med synthesizere, av den grunn at den kan være så vanskelig å definere. Ikke at det hindrer meg i å prøve. I det mer rolige hjørnet kan vi finne undersjangeren ambient tekno, som kombinerer de svøpende og akvatiske bakteppene fra ambient med den særegne perkussive strukturen som er for teknomusikkens hjertebarn å regne. På motsatt side finner vi hard tekno, som du kanskje allerede kan se for deg hvordan lyder. Dunker du lenge nok til det her, glemmer du både personnummeret og pensum. Tempoet er høyt, det florerer av syrete synt og basstrommen er kraftig nok til å riste murvegger sønder og sammen.

Et sted midt i mellom finner du industriell tekno, som tilsynelatende har forlatte fabrikker og varehus som eneste inspirasjonskilde. Ellers kan den spartanske minimal tekno, perfekt for deg som aldri møblerte studenthybelen, acid-tekno, «syremusikk» på folkemunne, og ovennevnte tech-house, som er en krysning mellom house og tekno, nevnes som eksempler på ytterligere variasjon.

Disko i verdensrommet

Visste du at Norge har sin helt egen klubbmusikksjanger? Denne stilarten heter oslodisko, og sporer sitt opphav til den italienske italo-disko, et navn du kanskje husker fra tidligere. Det er funky, dansbart og strengt tatt ikke en norsk oppfinnelse, men siden Oslo-varianten av space-disko har vokst seg så stor og populær, så velger jeg å ta meg enkelte journalistiske friheter.

Lyden av space-disko er dypt nostalgisk, varm, humørsprende og full

av kjærlighet for gårsdagens syntlyder. Bassen er vuggende, melodiene er suggerende og tempoet er bedagelig. Det er vanskelig å la være å smile til stilen som ble oppfunnet av den Oslo-baserte trioen Prins Thomas, Lindstrøm og Todd Terje på det tidlige totusentall, og som siden den gang har blitt fast klubbinventar i både inn- og utland.

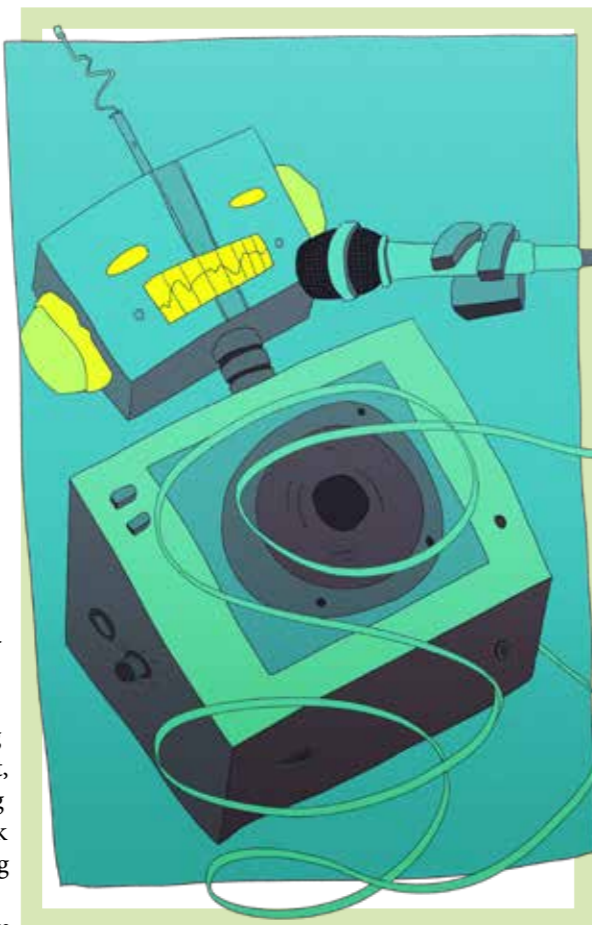
Om du ikke vil oppdage oslodisko i form av feilkategorisert house mens du er ute på vift, og heller vil utforske fra sofakroken, er det bare å sjekke ut musikken til troppen som kickstartet hele sulamitten. «Apex (Lindstrøm & Prins Thomas Remix)» av Jaga Jazzist er en euforisk, leken og groovy låt som det er umulig å mislike. I tillegg er megahiten «Inspector Norse» av Todd Terje også verdt et gjensyn, for denne har du garantert hørt før!

Engelsk garasjedans

Litt på tampen vil jeg også si noen ord om garage, en britisk kreasjon som har gjort det stort på norske dansegulv den siste tiden. Stilarten defineres av den frekke, smidige og byksende perkusjonen som antakelig vil gi deg en trang til å teste ut litt heftig fotarbeid. Hastigheten er tilnærmet lik den i house, men her er det statiske drønnet i house byttet ut med synkoperte og lekne trommer, som gjør at det hele føles rimelig sprettent. Og etter flere perioder som farsott på britiske hitlister har den også nådd oss her på nordkalotten.

Sjekk det ut

Nå kan du forhåpentligvis plassere hovedstedene på det norske klubbkartet, og har kanskje også blitt litt kjent med de ulike vesenene som gresser, jakter og parer seg i det vide festlandskapet. Om begeistring og iveren har smittet over, anbefaler jeg å sjekke ut det Trondheim har å by av lokal beitemark, og å slå av en prat med noen av ildsjelene som driver det hele.

HER KAN DET KLUBBES I TRONDHEIM

TYVEN arrangerer klubbnett hver fredag og lørdag med et bredt utvalg av lokale DJ-er. Ablegøyene starter når klokken slår 22.

LOKAL BAR OG SCENE går inn i dunkemodus hver lørdag. Møt opp klokken 22 hvis du ønsker å få med deg hele showet, men det advares om at det lønner seg å komme tidlig.

DISKOTEKET har også for vane å diske opp med DJ og moro på regelmessig basis. Både rolig og ikke fullt så rolig musikk venter deg om du tar turen hit på helgedager etter klokken 20.

UFFA er Trondheims lokale anarkistiske ungdomshus, og en plass hvor man kan nyte en elektronisk helaften med ujevne mellomrom. Følg med på Facebook for mer info.

SAMFUNDET arrangerer også syntpartykvelder på sporadisk basis. Av kommende arrangementer kan Elektrosamfundet trekkes fram, hvor blant annet Todd Terje og Lindstrøm stiller opp. Følg med på nett og sosiale medier for mer info.

RADIO REVOLT

DIN STUDENTRADIO
I TRONDHEIM.

Lytt på DAB, som podcast
eller på radiorevolt.no

Kommentar:

Festivalnasjonen Norge, samle dere!

Etter to år med nedstenging skal flere festivaler gjennomføres. Da trenger de vår støtte.

ILLUSTRASJON: Eiril Solveig Ugulen

EVEN KAUSHIK
Musikkjournalist i
Under Dusken

Billettsalg går saktere for artister og bookingansvarlige etter vinterens gjenåpning. Dette rapporterte Aftenposten i begynnelsen av mars, i sterk kontrast til da de i januar skrev at årets festivalsommer kan bli den sterkeste noensinne. Over 90 festivaler har gitt grønt lys for at de skal arrangeres denne sommeren. Dette skyldes mye de som iherdig valgte å beholde billettene sine fra 2020 og 2021.

Øya har allerede solgt ut sine ukespass. Palmesus begynner å nå sin kapasitet på de mest populære tilbudene. Overoslo har til og med satt opp to ekstradager – utsolgt. Det virker dermed som det er et festivalsultent publikum man kan forvente på Norges største musikkfestivaler sommeren 2022.

De mindre festivalene derimot er de som sårt trenger omsorg. Flere lokale og mindre festivaler har verken de samme ressursene eller muligheten til å booke store artister som trekker folk på lik linje som de store. Trondheim Calling så seg nødt til å avlyse i 2022, og

arrangeres dermed ikke før i 2023 igjen. Trænafestivalen, den vakre perlen langt ute i havgapet på Helgeland, har lenge slitt med oppmøtet. Hit trekkes flere mindre og nye artister på vei opp, som nå er avhengige av publikum for å realisere musikerdrømmen sin. Heim solgte ut på noen få sekunder i 2021, og dette er en festival som absolutt bør få all støtte de trenger, både i 2022 og fremover. Flere av artistene på disse festivalene er navn man bør bite seg merke i. Nå som restriksjoner er historie og konserter er tilbake, får de endelig sin fortjente sjanse til å stråle.

Et ferskt publikum er det som trengs i største grad. Likevel er det også flere veteraner som muligens har glemt kunsten å være på festival. Begge grupper har vært låst inne i to år uten mulighet til å slå seg løs – men nå kan all energien endelig slippes fri. Tenk litt

på hvordan du opptrer som publikum. Alle er på festival for å kose seg, oppdage artister, og få nye opplevelser. Ikke ødelegg vårt første festivalår siden 2019. Ha det gøy, men bruk fornuft.

Ta vare på hverandre, slik som arrangørene også trenger at vi tar vare på dem, nå som de blåser støv av noe de har arbeidet med i en tid.

FOTO: Fjordgata Records

MYE MER ENN ET PLATESELSKAP

De har gått fra studievenner til romkamerater, og nå til arbeidskollegaer. Bli kjent med Fjordgata Records.

TEKST: Tina Løvås
FOTO: Rebecca Skomsøy

Mens hverdagslivet går sin gang i Trondheims gater, sitter fire studenter i kollektivet sitt i Fjordgata 3 og dyrker drømmen. Tuva Halse, Benjamin Gisli Einarsson, Audun Rørmark og Sara Fjeldvær fant sammen på jazzlinjen i Trondheim og bestemte seg for å starte opp et eget plateselskap med bakgrunn i deres felles interesse for musikkbransjen.

– Vi sier jo at vi fremdeles er i oppstartsfasen, men vi er jo faktisk ett år gamle nå. Tiden går fort, forteller Rørmark.

– Et ønske om å beholde kontrollen

Som oppadkommende musikere på jazzlinjen i Trondheim ønsket de alle fire å kunne gi ut musikken sin og leve av det de elsker å gjøre. Med noen dårlige avtaler, et ønske om å lære mer om bransjen og sterk vilje i baklomma

ga det raskt mening for kollektivet å gjøre dette på egenhånd sammen.

– Det bunner i en felles interesse for å sette oss inn i musikkbransjen. Vi er jo sammen døgnet rundt uansett, så hvorfor ikke også jobbe sammen om dette, sier Fjeldvær.

Rørmark forteller videre at alle kan gi ut sin egen musikk i dag, men at det er mye å sette seg inn i.

– For å få gjennomslag burde en ha en plattform. Derfor har vi samlet kreftene våre og skapt et slags kooperativ, mener Rørmark.

For selv om Fjordgata Records organisatorisk sett er et plateselskap, ser de alle fire på kollektivet sitt som noe mye mer enn det.

– Det startet som et plateselskap, for å kunne gi ut musikken vår og beholde rettighetene og inntektene til vår egen musikk, forklarer Einarsson.

– Fra et ønske om å beholde kontrollen egentlig, fortsetter Rørmark.

Halse skyter inn at grunnidéen har bygd på seg etter hvert som de har holdt på, og at de nå har en mye bredere plattform.

– Nå har vi en plattform hvor vi ikke bare spiller inn og distribuerer musikk, men også arrangerer slippkonserter, jobber med videoproduksjon til låter og så videre, forteller Halse.

Etter kun ett år har de blant annet allerede sluppet debutplaten til Sara Fjeldvær og opptrådt både på Lokal i Trondheim og i Storsalen på Samfundet. Nå nylig med nysignerte Cosmic Swing Orchestra på Knaus på Samfundet, som de nettopp hadde videoinnspilling med hjemme i Fjordgata.

– Vi ønsker på en måte å bli en slags «one-stop-shop», da, hvor du får alt, forteller Einarsson.

Et plateselskap på artistens premisser

Én av de viktigste grunnpilarene til Fjordgata Records er at de ønsker å være et plateselskap på artistens premisser, forteller Fjeldvær. Selv om dette målet kanskje er enklere å få til i teorien enn i praksis, mener kvartetten at det ligger en stor styrke i utgangspunktet deres som musikere selv.

– Det er jo nesten umulig å drive et rettferdig plateselskap i dag, da det ikke er noen inntekter i det. Delen som går til artisten blir mikroskopisk med

skjevfordelte rettigheter mellom artist og utgiver, forklarer Rørmark.

Han mener at man nesten må drive litt frivillig kooperativ om en skal klare dette på en ordentlig måte.

– Selv om dette er målet for veldig mange, så tror jeg vi klarer det bra fordi vi alle er artister selv. For hver nye artist vi får, tenker og jobber vi ut i fra deres ståsted fordi vi vet hvordan det er å sitte i den stolen selv, sier Fjeldvær.

Derimot er ikke spørsmålet om rettferdighet så svart-hvitt, da et plateselskap tross alt er en arbeidsplass som ikke kan drive med gratisarbeid. Dette er noe også kollektivet i Fjordgata har måttet ta i betraktning. Men med vilje og lyst ønsker de å jobbe mot å skape en bedre balanse mellom utgiver og artist enn den som eksisterer i dag.

– En må rett og slett drite litt i å leve av det, i alle fall i oppstarten, forteller Rørmark.

Det å ikke jobbe med musikk for å kunne leve av det, men å heller leve for å kunne drive med musikk, mener gjengen er alfa og omega, også for å kunne være musiker generelt.

– Det er en livsstil, rett og slett, uten forskjell mellom jobb og kos. Når vi drar på konsert, koser vi oss selvfølgelig, men samtidig trekker vi inspirasjon til egen musikk og bygger nettverk, forklarer Einarsson.

Rørmark forteller at dette er noe de jobber med hele døgnet. Han sier at deres fritidsaktiviteter er karrieresteg,

om det så er å komponere musikk, spille konserter, bygge nettverk eller gjøre ulike administrasjonsoppgaver.

– Jeg elsker dette livet her. Bare vent til økonomien blir et problem, men likevel så er det verdt det, skyter Fjeldvær inn.

Bo, studere, jobbe, spise, sove – sammen

Selv om noen kjente hverandre litt fra før av, er det jazzlinjen på NTNU som hovedsakelig har ført kvartetten i Fjordgata sammen. Som gode studievenner flyttet de sammen etter litt tid i Trondheim og har siden da vært uadskillelige. Å putte jobb inn i miksen har vært både fordelsaktig og krevende.

– Det har hjulpet at vi er gode på å ha faste møtetidspunkter hvor vi jobber med Fjordgata Records hver mandag klokken ni, sier Rørmark.

Han legger til at om det brenner litt på dass, blir det et par ekstramøter, men at de i alle fall har det utgangspunktet.

– Samtidig så kommer vi jo på møtet rett fra soverommet, og én skal steke litt egg og en annen koke litt kaffe, skyter Fjeldvær inn.

Rørmark ser også en styrke i det, selv om det kan gå på nervene løs.

– Det er nesten et våpen at vi kan spise middag, prate om hvordan det gikk på skolen i dag og få gjort arbeidsoppgaver samtidig, fortsetter Rørmark.

– Det er ikke noe 9-til-16-arbeidsdag her som sagt, ler Einarsson. →

JOB OG FRITID: For Fjordgata Records har det vært både krevende og givende å kombinere jobb med fritid og studier.

SOM EN FAMILIE: Foran fra venstre: Tuva Halse, Sara Fjeldvær, Benjamin Gisli Einarsson. Bak: Audun Rørmark.

Fjeldvær forteller videre at hun ser på det som en utrolig styrke som musiker selv å ha andre som driver med det samme rundt seg hele tiden.

– Det forsterker jo kreativiteten fordi at om én får en idé, så er vi her som sparringspartnere, selv om det kan bli litt over grensa av og til, fortsetter Fjeldvær.

Rørmark legger til at de er veldig gode på å kommunisere og ta ting med én gang om det skulle være noe. Han forklarer at om det er dårlig stemning og alle hakker på hverandre, så tar de det med én gang, og så kan de heller gå seg en tur hver for seg etterpå.

– Kranglingen blir litt mer som en familie, og det er jo nesten bare sunt, mener Einarsson.

Det er ingen tvil om at det er fire utrolig gode venner vi nå tar en kaffe med, og som en familie bringer de ulike styrker til bordet. Det har også vært en stor fordel i jobbsammenheng. Fjeldvær forteller at de har erfaring fra hver sine ting.

– Audun har sin erfaring fra buisness-siden, så det var naturlig at han kjørte litt ekstra på den skuta, og Benjamin er god på økonomi, forteller Fjeldvær.

– Og så skyter jeg og Sara inn litt ekstra på det kreative, sier Halse og ler.

Ønsker å åpne musikkmiljøet i Trondheim

Selv om de har vært heldige og har hatt hverandre å lene seg på, har det også vært andre støttespillere med i prosessen. Kollektivet trekker blant annet fram Tempo og Musikkbyen Trondheim som utrolig gode å ha i ryggen for råd og hjelp underveis i prosessen.

– Det er utrolig fint hvordan vi har blitt tatt imot av miljøet. Vi har jo lyst til å styrke musikkmiljøet i Trondheim, og det at vi har fått bli kjent med andre i bransjen på en såpass nær måte, har vært veldig godt, forteller Fjeldvær.

Likevel kan det å ha et tett musikk-miljø også gjøre det ganske lukket, noe

særlig Halse trekker fram om miljøet på jazzlinjen her i Trondheim. Dette er noe som Fjordgata Records også har som mål å bryte litt opp i.

– Det er utrolig mange dyktige band og artister som ikke når lenger enn til jazzlinjen eller det tette musikkmiljøet rundt jazzlinjen. Så det har også vært noe vi ønsker å bringe til bordet, det å klare å nå ut til andre i Trondheim og resten av landet, forklarer Halse.

Rørmark mener at det finnes et marked for det man driver med én eller annen plass i verden.

– Om det så er keltisk folkemusikk eller pop, sier han.

Einarsson forklarer videre at gode musikere dessverre ofte er utrolig dårlige på å nå ut og derfor ender opp med å aldri bli hørt. Dette ønsker de å bruke plattformen sin til å hjelpe til med.

– På studiet vårt ser vi mange som er helt latterlig dyktige, hardtarbeidene og helt oppslukt i musikken sin. Men de klarer ikke å knekke koden med

bransjegreia, og ender dermed opp med å gå tapt, forteller Fjeldvær.

Veien videre etter endt skolegang

Alle fire uteksamineres fra NTNU med bachelor nå til våren, og på spørsmål om hva framtiden bringer for Fjordgata Records nå som de muligens ikke lenger alle har base i Trondheim, er svaret at de rett og slett ikke vet. Derimot er én ting klinkende klart, og det er at det definitivt ikke er slutten.

– Vi har brukt såpass mye tid på dette, og alle er veldig motiverte for å få det til. Så vi holder koken, uansett hvor i landet vi eventuelt befinner oss. Men Trondheim vil alltid være utgangspunktet vårt, forteller Rørmark.

Kollektivet sier heller ikke nei til å utvide Fjordgata Records i framtiden, og uttrykker et ønske om å fortsette å vokse. Selv om Fjeldvær skyter inn at det er fint å ha ambisjoner, men at en også skal passe seg for å trække over for raskt.

– Vi vil mye, men en må også være realistisk, mener Fjeldvær.

– Vi vil jo til syvende og sist at Fjordgata skal handle om mer enn bare oss. Det skal handle om god musikk i Trondheim som skal nå ut i verden, fortsetter Audun.

Det er altså klart at uansett hva framtiden bringer, er ikke dette det siste vi ser av Fjordgata Records. **UD**

LÆRDOM FRA FJORDGATA RECORDS FOR DEG SOM ER MUSIKER

Et nei er ikke slutten

– Det viktigste er å bare gå for det og ikke være redd for å få et nei. Du kommer til å oppleve mange avslag, og til og med ikke få svar noen ganger, men det er ingen grunn til å gi opp.

Vær deg selv

– Hold deg til grunnidéen og den musikken du ønsker å lage. Det finnes så mye der ute, og en ønsker raskt å tilpasse seg for popularitetens skyld. Men vi tror alltid at det vil skinne gjennom hva som er ekte.

Ikke sitt og vent

– Du kommer ingen vei om du sitter og venter på å bli plukket opp. Det har vi alle gjort, men en må bare gi litt faen og sette i gang om en vil komme noen vei. Vi kunne ventet i ti år på å få en mail fra Samfundet om å få spille der en eller annen gang, men istedet presset vi på og endte opp med å spille i Storsalen.

JAZZ FEST

PÅ SAMFUNDET

Fieh

/ KOMA SAXO
/ COSMIC SWING
ORCHESTRA
/ REBMOE
/ TUVAHALSEBAND
/ AMUND STENØIEN QUARTET

LØRDAG 14. MAI:

Ghost-Note
O-JANÅ /
KALLE /
AUDUN /
KJELLERBANDET &
TOR HAUGERUD /
S. MØLLER STORBAND /
BEATS & BIG BAND /
HERMIA, CECCALDI, DARRIFOURO /
ONE HUNDRED EURO CLUB /

SENDING MED RADIO REVOLT, QUIZ,
DJS OG JAM HVER KVELD!

INFO OG BILLETTER:
JAZZFEST.NO

TIX – *Enten Går Det Bra, Ellers Går Det Over*

TIX slår til med et mesterverk av gassbelysning og manipulasjon.

TEKST: Even Kaushik | FOTO: Universal Music

Det er vanskelig å finne noe positivt med det nyeste albumet til TIX. For det første ble det sluppet i to deler med tre ukers mellomrom. Denne trenden er dårlig nok i seg selv, men når TIX slenger seg på, føles det ekstra bedritent. Dersom man allerede har pint seg gjennom de første elleve minuttene som ble sluppet 25. februar, måtte man igjen gjennomgå disse da siste del kom ut 18. mars. Å lytte til dette 24 minutters rælet av et album er det nærmeste man kommer et personlig helvete.

«Himmelen Og Helvete» lurer lytteren til å tro at albumet er mer Andreas Haukeland enn TIX. Denne illusjonen blir kjapt brutt når ordene «Er du hypp på å turn up, mafakka?» introduserer resten av albumet. Dersom TIX virkelig hadde lagt fra seg pelskåpa og solbrillene, hadde han gitt ut albumet under hans virkelige navn, men det blir vel for mye jobb for en stakkars millionær.

Ingen av låtene er gode, men «Hvis Jeg Forlot Verden» er muligens den dårligste norske låta noensinne. På én og samme låt får man tematikk om hvor fælt man har det, til tross for rikdom og kjendisstatus; akustisk gitar på et før-refreng som går over i et standard poprefreng hentet fra 2010; og en gitarsolo som kunne vært fremført av Lil Wayne. Toppen av kransekaka er TIX sin vokal som er like interessant som en exphil-forelesning 08:15 på en fredags morgen.

Det er flaut og nesten vondt å høre TIX synge om et så sårt tema som voldtekt. «Pust» er fortalt fra perspektivet til en jente som har blitt offer for voldtekt etter å ha blitt dopet ned. Tematikken i seg selv er særdeles viktig, og det er ingen tvil om at det finnes flere som finner trøst i låta. Det som derimot er et problem, er at dette er en låt fra mannen bak «Vil du være med meg hjem hvis jeg skjenker deg på sprita?»

TIX er en mester i manipulasjon, og dette albumet viser i største grad hvordan alt Andreas Haukeland gjør er et salgsTrIX.

Drongo – 2

Krypskyttere, pass opp! Det er nye jegere på tur i skog og mark. Disse sparer heller ikke på kruttet når det kommer til jakttroféer.

TEKST: Herman Østby | FOTO: FatKidFalling

Bongo? Kongo? Nei, faktisk er det snakk om Drongo. Alt-mulig-rock som reiser rundt i den nordlige savanne. Gjennom fauna, granskog, oaser og tundra overlever denne oktetten fra Kristiansand med tette eksperimentelle lydskulpturer. Gitar som kikkerten, bass som fotoapparatet, syntene som safarihatten og trommene som barten til Henry Morton Stanley: alle utforskende i instinktene sine i godt talentfullt fellesskap.

Frosken sin verre halvdel eller den likestilte arten? «Padde» er et ord som like så mye representerer musikken. Et gnissende riff følges av murvegger av gitar. Det er noen forandringer til tider, men likeså en hypnotiserende hoppende-grove lik en vortete padde.

Over vidda kommer «Melrakken», som er et eldre folkenavn på den nusselige fjellreven. Musikken her er ikke nusselig, derimot er den en smule rå. I samme type leie ligger varme basstoner og kalkulerte trommer, som nå fylles ut med reverb-gitar i et goldt landskap av gitarekko. Så kommer «Kongro», edderkoppens eldre navn. Du går fra silkemyk diskorock til tung mekanisk støy, forvirrede gitarer og noe som nesten høres ut som bjørnefeller i rytmen. Så en liten pause med pling og plong, til deretter total åttebent frontalangrep med cymbaler i en likevel dansende rytme.

Fly avsted «Flaggermus»! Repeterende og skiftende rytmer får hodet til å surre i samme rytme som tærne valser til. Langavsteds-synter flyr stadig opp i tonehøyder og skaper unike formasjoner når rytmen stadig skifter. Vi ender i den kalde sjøen med «Blekksprut», som med et fengende bassriff og salte gitarostinater knyttet sammen med kråkeboller-trommer av letthet, er en aperitif av friskhet siden alt låter så klart.

Med gjentakende temaer som leker med tysk krautrock og diskoelementer utvider Drongo med 2 lydlandskapet fra den forrige platen i en enda mer dansende stil og på en måte et mindre eksperimentell uttrykk, uten å miste tråden. Alt er stemplet med en dansbarhet som gjør at du kan spille dette for alle dine venner og bekjente, samt for hunden, katten, gullfisken og husfluene.

Jenny Hval – *Classic Objects*

Jenny Hvals syvende skive er en organisk utforskning av artistens egen identitet og kunstneriske form.

TEKST: Andreas Jensen | FOTO: Su Tissue Records

Classic Objects ble spilt inn vinteren 2021 under enda en av smittetoppene i koronapandemien. Plata er skrevet av Jenny Hval og produsert i samarbeid med Kyrre Laastad i Trondheim. Miksingen er levert av den ekstremt dyktige Heba Kadry. På skiva beholder Jenny Hval store deler av hennes ikoniske synttunge lyduttrykk. Men hun strekker seg også til mer organiske og naturlige komposisjoner basert på perkusjon og enkle, gjentakende synter.

Låta «American Coffee» ser tilbake til Hvals barndom, oppvekst og hennes kunstneriske bakgrunn. Hval blottlegger seg og reflekterer over sitt eget liv. Vakre syntprogresjoner går hånd i hånd med en nærmest hjemsøkende vokal. Det er kun oppbrytningen fra bongotrommer som fofester låta i bakken. Én av hovedtankene for hele *Classic Objects*, som også er et sitat fra de franske filosofene Gilles Deleuze og Felix Guattari, er linja: «A concept is a brick. It can be used to build a courthouse of reason. Or it can be thrown through the window.»

Jenny Hval har blitt en mester i lydbildet sitt, og introduserer fenomener, konsepter og lyder i en glidende og nærmest transendental måte. Hun har mestret kunsten med art-pop, noe som gir henne muligheten til å lage noen av de mest innsiktsfulle låtene som finnes for øyeblikket.

Låta «Year of Sky» bryter med sirisslyder fra den forrige låta «Cemetery of Splendour» ved å etablere et flyktig og svevende lydbilde. Toneprogresjonen bygger seg gradvis opp, og denne utviklingen er kanskje det vakreste jeg har hørt i år. Låta er altomfattende og beviser hvordan Hval klarer å gripe tak i et abstrakt og vanskelig konsept, for så å gi det et vakkert sjeleliv.

Classic Objects byr på vakre halvelektroniske komposisjoner med reflekterende tekster om frihet, identitet, historie og selvbilde. Låtene er altomfattende. De tar for seg hele kosmoset, og samtidig ingenting. Det viktigste er at Jenny Hval alltid forblir i sentrum. Hval får det til enda en gang.

Antti Autio – *Kaikki talot huojuu*

Så sårbar og melankolsk som finsk musikk kan være.

TEKST: Janina Wildermuth | FOTO: Soit Se Silti

Ingen i Norden formidler melankoli og verdenstrøtthet bedre, uten at vi trenger å forstå et eneste ord, enn den finske låtskriveren Antti Autio. Han lykkes med å skrive følsomme ballader som trekker deg med og åpner din egen sårbare sjel for tristhet.

Kaikki talot huojuu er Anttis tredje album og følger den balladiske folk-pop-stilen han er kjent for. Strukturen til låtene baseres alle på det samme prinsippet: Først kjærtegner fiolinene ditt hjerte. Deretter sniker de klappende gitarene seg sakte opp til tårekjertlene dine og griper deretter rykkvis et hardt skall og får deg til å sukke på slutten. Selv om han nesten gråter mens han synger, gjør fiolinene at man fortsatt smiler når man er litt lei seg.

«Kaikki on hyvin», som henviser til den spente situasjonen i Europa, er vel den mest overveldende låten. Det handler om å lure seg selv til å tenke at alt går bra, selv når ting går til helvete. Døde barn: Alt går bra, ensomhet: Alt går bra, masseflukt: Alt går bra. Gitarene i låten blir mer og mer aggressive, samtidig med at vekten av sammenligningene han tar til sjelen vår til slutt imploderer i et Kent-aktig rockeklimaks som oppsummerer det vi allerede visste: at ingenting går bra.

Låtene til Antti har ikke alltid en trist bakgrunn. I «Kaunein sana maailmassa» og «Tuhansien öitten läpi» feirer finnen melankolien som ligger i kjærlighet og intimitet mellom to personer. Den kan være befriende og fin. Man må bare tørre å innlate seg på det og være klar til å bli kilt av de emosjonelle fingrene i Anttis stemme.

Albumet er perfekt for en lang natt alene når man har tid til å tenke. Det tar ikke mer enn ett vers før man er i den mest finske og melankolske stemningen som finnes. Men tolv triste ballader bygget opp på samme måte er kanskje for mye for en lytteøkt. En god idé er derfor å blande inn to eller tre låter med noe mindre tungt.

ARKIV

Valg uten velgere

Same procedure: Også neste år vil de moderate dominere studentpolitikken.

Fakta/Studenttinget 1998:

Arkitektur, Plan og Billedkunst
Kittil B. Berg.

Bygg- og miljøteknikk
Eivind M. Paulsen, Kari Svelle.

Samfunnsvitenskap og teknologiledelse
Geir Arnhoff, Ingvill Kvernmo, Vegard Benterud, Terje Christian Svendsen, Thomas Sobstad.

Elektronikk og telekommunikasjon
Carsten Wulff, Sigbjørn Kolberg.

Fysikk, Informatikk og matematikk
Trine Listerud Hagen, Jøger Hansegård, Alfred Honoré.

Geofag og petroleumsteknologi
Wenche Falk-Larsen.

Historisk-filosofisk
Marius Øfsti, Camilla Coldevin, Bjørn Bye, Kjerstin Tobiasen, Kirsti Jensen.

Kjemi og biologi
Martin Seem, Bjarne Alexander Solberg.

Marin teknikk
Stine Kallestad.

Maskinteknikk
Mads Veiseth, Thorstein Roxrud.

Medisin
Katrine Marie Lovås Haga.

AV LARS OLAV FOSSE

Kollegie- og Studentingsvalget var fullstendig blottet for overraskelser. Hans Kristian Sundt og Marianne L. Haug fikk noe over 350 stemmer mer enn den tredje studentrepresentanten i neste års Kollegium, Nina Ruth Kristoffersen. Det blir med andre ord, i år som i fjor, to moderate fra Gløshaugen og en småradikal fra Dragvoll.

Lav valgdeltakelse

Som ventet var det generelt lav valgdeltakelse, og i år som i fjor, gav studentene på de frie studier mest blaffen. Særlig på Historisk-filosofisk fakultet var sløvheten stor. Vinneren, Marius Øfsti, fikk nesten 28 stemmer på et fakultet med nærmere 3 000 studenter. På Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse (SVT) ble kandidatene fra Industriell økonomi og teknologiledelse nummer en og tre, enda dette instituttet bare utgjør i underkant av ti prosent av SVT-studentene.

Men bildet er ikke entydig. På fakultet for elektronikk og telekommunikasjon fikk vinneren, Carsten Wulff, 25 stemmer, og på Fakultet for maskinteknikk hadde forstemmann, Mads Veiseth, 39 av studentene med seg.

Generelt var valgoppslutninga en god del lavere enn i fjor.

Lav legitimitet

Også ved universitetene i Bergen og Oslo, var oppslutninga ved Kollegie- og Studentparlamentvalgene svært lave, og det stilles store spørsmål om studentdemokratiets legitimitet. I Trondheim stemte 12,1 prosent av studentene ved Kollegievalget, og dermed har studentpolitikkerne like skjøre legitimiteter som i de andre to store studentbyene.

Nå begynner kampen om studentdemokratiets posisjoner. Fraksjonen med flertall, de moderate, har få med bred politisk erfaring. Det kan derfor bli en interessant taburettkamp de kommende dagene. **UD**

Lav valgdeltakelse i studentvalg er dessverre ikke noe nytt, som denne saken fra høsten 1997 er et eksempel på. Kollegiet er det tidligere navnet på NTNU-styret.

KVISS

KVISSMEISTRAR: BENEDIKT ERIKSTAD JAVOROVIC OG AYNE KIFLE ASSEFA AALEN
Spørsmål og kommentarar kan sendast til kviss@studentmediene.no

1. Kva heiter det einaste pattedyret som kan fly?
2. Kven er den nye nestleiarer i Høgre?
3. Kva heiter eininga for elektrisk straum?
4. Kven vann nyleg Tarjei Vesaas' debutantpris?
5. Kva for kommunar grenser Trondheim til?
6. Kva for operativsystem kom ut etter Windows 95?
7. Kva er K-drama?
8. Kor mange kilometer er det frå Nordkapp til Lindesnes?
9. Det som i norrøn sogelitteratur blir kalla Gardariket vil i dag tilsvare tre land som er svært aktuelle akkurat no, kva for land?
10. Kva heit bluesrock-gruppa med Eric Clapton, Jack Bruce og Ginger Baker som mellom anna sto bak låta «Sunshine of Your Love»?
11. Når døydde Amy Winehouse?
12. Frå kva for dikt av Johan Sebastian Welhaven kjem tekstlinja «De havde Champagne, men rørte den ei»?
13. Kven skåra årets første mål i eliteserien?
14. Omtrent kor mange nervesceller har eit menneske?
15. Kva heiter arkitekten som teikna hovudbygget på Gløshaugen?
16. Kor lenge var Siv Jensen finansminister?
17. Kven leia dei to hærane som slo i slaget ved Waterloo?
18. Kvifor heiter det skjærtorsdag?
19. Kva heiter det høgste av Bergens sju fjell?
20. I kva by blir NM i korps avholdt?

1. Flaggermus 2. Hentrik Ashheim 3. Ampere 4. Kristin Vego 5. Malvik, Selbu og Melhus 6. Windows 98 7. Sørkoreanske koreanskspåkelege dramanserier 8. 1702 km 9. Russland, Hviterussland og Ukraina 10. Cream 11. 2011 12. Republikkanerne 13. Kristian Eriksen 14. 100 milliarder 15. Bredo Greve 16. Frå 2013 til 2020 17. Napoleon Bonaparte og Arthur Wellesley, Hertugen av Wellington 18. Frå norrønt, tyder «reinseltorsdag», siktar til at Jesus vaska føtene til disiplane for 19. Ulriken 20. Trondheim

KVA FÅR DU UT AV CAMPUSSAMLINGA?

ILLUSTRASJON: KIRSTI JACOBSEN

0-5 poeng:

LIM OG GAFFATEIP:
Taket på Dragvoll må fiksast uansett.

6-10 poeng:

FØRLESING PÅ
STUDENTERSAMFUNDET:
Tjora vil heller undervise i storsalen.

11-15 poeng:

TVERRFAGLEG SAMARBEID:
Synergieffekter for ei betre verd.

16-20 poeng:

SPONS FRÅ REITAN:
Rema 1000 på campus i byte mot ei godt synleg tatovering av Reitangruppens logo.

STRIPER

VITSER

TEKST OG ILLUSTRASJON: Victoria Stenshagen

SPITPOSTEN

Spit, frå lagtysk; tips, bare baklengs. Hardtslående gravejournalistikk i alle retninger i snart 24 år. Trondheims mest troverdige presse.

Registrerer:

- ... at Tjora er Fitteblekka skytshelgen
- ... at vi finner ikke han, han finner oss
- ... at nokon må gå
- ... at når påskeegget åpnes dør Jesus
- ... at vi vil ha
- ... at vi vil ha cash
- ... at vi vil ha pengane DINE Bola
- ...at Kenneth Stange ror til månen
- ... at sa noen sigg-bingo?
- ... at grunnmuren til campus faller
- ... at ikke den eneste muren som falt
- ... at klatremusa slo til igjen
- ... at tear down this wall
- ... at hvis ikke, så har vi en atomguide
- ... at vi vil ikke ha forminskjet penis
- ... at Fitteblekka anbefaler å ikke pakke inn «brødet» ditt i «plast»
- ... at da kunne de like gjerne ha skrevet om dildøer
- ... at sa noen sigg-bingo?
- ... at pass på brødet ditt
- ... at snart koster det 100 kroner
- ... at det er ikke nødvendigvis lys i enden av tunnelen
- ... at lyset kan også være OBM på vei mot deg med lommelykt og saksa
- ... at men det er i hvert fall lys på campus
- ...at selv om lyset er slukket for campusprosjektet
- ...at halvstudert røver begår ran
- ...at går løs på campusprosjektet med øks
- ...at Jesus døde for campusprosjektet
- ...at ble du ikke lurt 1. april ble du i hvert fall lurt på valgdagen
- ...at endelig hacka oss inn på internettet
- ...at sa noen sigg-bingo?
- ...at avlys sigg før duken ramler ned
- ...at før du ligger Under Duken
- ...at Fitteblekka-redaktør er sliten, som bildet viser

TRIST: Redaktør i Fitteblekka Lea Leiseg Longva er veldig veldig trist over at resolusjonsforslaget om å kaste Ola Borten Moe ikke gikk igjennom.

Axel "Henny" Skjora blir ny forsknings- og høyere utdanningsminister

I en overraskende vending annonserte regjeringa at de ble forferdet over at Samfunn(d)et har mista fullstendig troen på dem og kaster OBM på dør.

I en enda mer overraskende vending har regjeringa spurt Axel "Henny" Skjora, professor i sosiologi og helgen i Fitteblekka, om å ta jobben. Det sa han ja til.

- Det første jeg skal gjøre er å GI 11,2 milliarder til campusprosjektet, sier den overstuderte røveren og ler.

Dette er ikke de eneste ambisjonene "Henny" Skjora har for hele Norges studentby.

- Det jeg også skal gjøre er å opprette 17 nye sosiologiske poliklinikker rundt om i Trondheim by. Studentene har kjeda seg ihjel under pandemien, men nå skal de sosialiseres ihjel, forklarer han.

Eit karriereskift for Heile Noregs Bola Morten Oe

Ferda for Bola Morten går vidare til Norsk Allianse for Trøndersk Oppførsel (NATO), der han skal vere ny sentralbanksjef.

Det første Bola Morten vil gjere i den nye stillinga si er å arrangere hyttetur for ni utvalde allierte, der målet er å utvide grensene for ytringsfridomen. Det vil bli sendt ut sms-ar, denne gangen ikkje berre til kvinnelege partYfeller.

- Vi har verkeleg lært av tidlegare feil, så denne gangen presenterer vi budskapet kjønnsnøytralt; "Vi vil ha Kjønnsganet ditt", konstanterer Bola Morten.

Fokuset i den nye jobben vil vere å ta heile det langstrakte Trøndelag i bruk. Militærbasar skal plasserast strategisk i ytste ring av ytre koddabygd, slik at trønderar som treng det kan forsvare seg mot den kaffe-latte-drikkande-oslo-pressen.

- Det forsvaret han la ned i fitte-saka, er jo nesten heile grunnlaget for at vi ynskja han som forsvarsminister i haust. Vi er strålende nøgd med den nye stillinga hans, seier tidlegare forsvarstopp H. "ikkje-ein-trønder" Blunde.

Pike-Pirum feiret førti

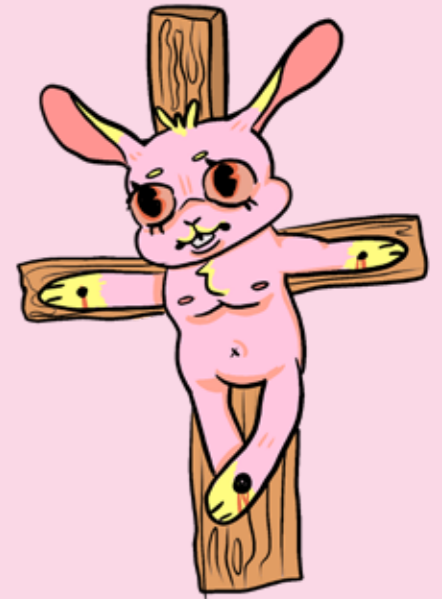
For førti år siden må noen studiner ha tenkt at det så gøy ut å være kUKEhorist.

For førti år siden snakket de om at de også kunne synge og skråle. For førti år siden tenkte de at kvinnestemmer er da like bra som mannsstemmer.

For førti år siden ville de danne et motstykke til skjortejegerne.

For førti år siden oppstod et kor fullt av kåte, misunnelige og sangglade cantisser.

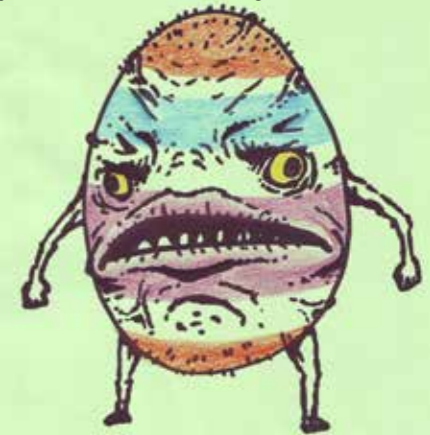
Og fredag første april feiret de rosa elefantene med konsert, fest og desperate forsøk på å få seg litt pikk. For oss som ikke var til stede, er det vel intet annet å gjøre enn å anta at hele feiringen ble en eneste stor vits.

Utgavens dyr: Påskeegget

Påskeegget er en rar liten skapning som bor under senga di. Og der har han levd i tusen år. Faktisk var det ikke judas som sladret til romerne om Jesus, det var påskeegget. Han er nemlig både slu og manipulerende. Ikke la deg lure av de fine fargene eller den søte formen. Påskeegget vil ingen noe godt, bare seg selv. Er du riktig uheldig kan han faktisk bite deg i tærne mens du sover. Heldigvis har ikke påskeegget så skarpe tenner så du vil sannsynligvis ikke merke det. Påskeegget spiser utelukkende påskeharer. Han dreper dem ved å sette seg fast i halsen deres, for så å spise dem opp fra innsiden. Hvis du ser et vilt påskeegg, kan du gjerne beundre han på avstand. Det er likevel viktig å unngå øyekontakt. Dette kan oppfattes som en invitasjon til å bli med hjem under senga di.

Hjalmar bor under senga di:)

candiss har fortsatt klamma, men vi er glade i dere for det<3 nesten like glade som vi er i Tuntreet

PSTEREO22

15

MARINEN 19.-20. AUGUST

SIGRID
WOLFMOTHER^{AU}
GIRL IN RED
DUMDUM BOYS
FUTURE ISLANDS^{US}

METTESON

SLEAFORD MODS^{UK}

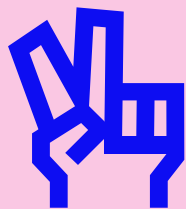
THE LIONHEART
BROTHERS PRES. «DIZZY KISS»

TKAY MAIDZA^{ZW/AU}

ASH OLSEN

MARINEN 19.-20. AUGUST

15

STUDENTPASS
1599,- + AVGIFT

+ MANGE
FLER!

PSTEREO22

SIKRE DEG BILLETTER PÅ PSTEREO.NO